

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

202

50 SMÅHISTORIER

TILL ÅTERBERÄTTANDE I SKOLAN

UTGIFNA AF

ANNA SJÖSTRAND

LÄRARINNA VID KJELLBERGSKA FLICKSKOLAN I GÖTEBORG

ILLUSTRERADE AF

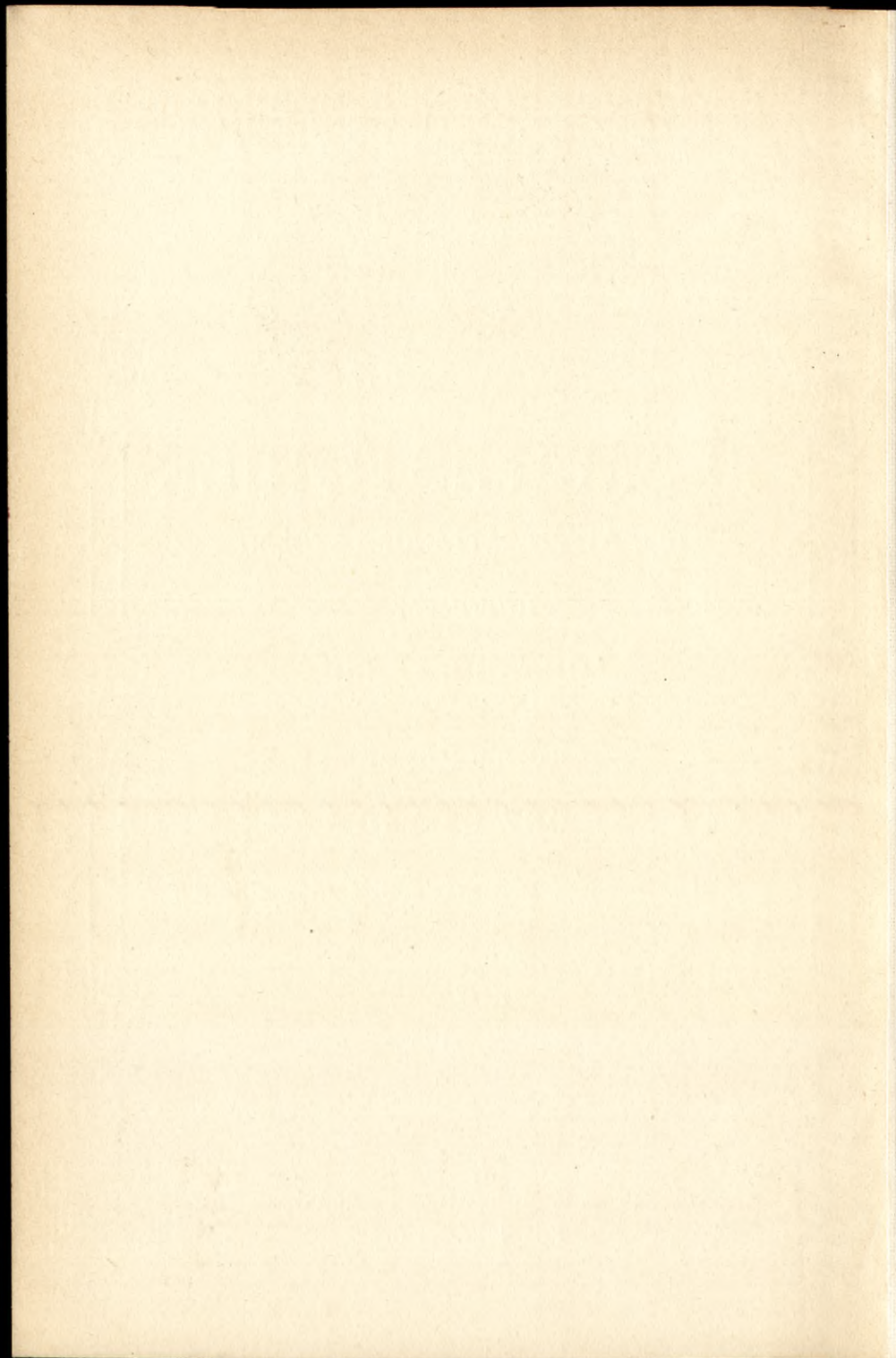
JENNY NYSTRÖM

Med förord af Professor G. Cederschiöld

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG
Pris 1 kr. 25 öre

50 SMÅHISTORIER

TILL ÅTERBERÄTTANDE I SKOLAN

UTGIFNA AF

ANNA SJÖSTRAND

LÄRARINNA VID KJELLBERGSKA FLICKSKOLAN I GÖTEBORG

ILLUSTRERADE AF

JENNY NYSTRÖM

Med förord af Professor G. Cederschiöld

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

LUND 1900

Berlingska Boktryckeri- och Stilgjuteri-Aktiebolaget

Förord.

Med lif och lust måste barnen deltaga i skolarbetet, för att detta skall kunna bära god frukt. Det går icke an, att läraren ensidigt utvecklar barnens förstånd, han måste vädja äfven till deras känsla och fantasi, ty annars får han dem icke helt med sig.

Icke minst gäller detta om den dryga och svåra uppgiften att göra barnen förtrogna med vårt skriftspråk, som är så olik barnens eget talspråk och har en så stor mängd för dem nya ord och ordförbindelser.

Att till grund för de många öfningarna i läsning och muntligt eller skriftligt återgifvande lägga endast allvarliga, uppenbart docerande eller moraliserande stycken är ett groft missgrepp. **Innehållet** blir otillräckligt till att nog mångsidigt och lifligt intressera barnen. De »nyttiga» och »lärorika» styckenas **språkform**, såsom varande jämförelsevis abstrakt och alltför starkt uppblandad med från tyskan lånade beståndsdelar, blir svårbegriplig och därjämte otjänlig till att af barnen själfva användas i tal och skrift.

Utan tvifvel har också mången lärare funnit nödvändigt att till omväxling med de reglementerade läseböckerna förelägga barnen lättare och mera roande lektyr. Men i valet af sådan har han sannolikt ofta blifvit villrådig, ty vi hafva just icke någon riklig tillgång på för detta ändamål lämpad litteratur.

Ett enligt min mening ganska lyckadt försök att i någon mån afhjälpa bristen och tjäna det här ofvannänt antydda syftet föreligger i denna lilla bok.

Förf. har bedt mig att här, för de lärare och lärarinnor, som önska använda boken, påpeka,

att stycken därur böra under välläsningstimmarna föredragas af de barn, som läraren därmed vill uppmuntra och belöna, och åt hvilka han då på förhand gifvit erforderliga anvisningar och tid till förberedelse;

att i boken förekommande dialoger böra väl tillgodogöras för inöfning af uttrycksfull, »dramatisk» läsning;

att, när ett **längre** stycke lämnas till inöfning, detta bör fördelas på **flera** lärjungar.

För egen del vill jag uttala den önskan, att denna lilla bok måtte blifva så omtyckt och använd, som den genom sin goda text och sina vackra illustrationer förtjänar att blifva.

G. CEDERSCHIÖLD.

1. Den nattgamle tomten.

Det hände en bonde, att han aldrig hann sluta sitt tröske förr än långt fram på våren, fastän han inte kunde märka, att han bärgade in mera säd än många bland grannarna.

Därför lade han sig en dag uppe på logskullen för att spana ut hvar all denna ymnigheten kom ifrån. Han fick

då se, huru många tomtar kommo bärande hvar sin lilla rågnek, dem de alla förde in i hans lada. Bland dessa arbetare var en ganska liten, som icke hade mer än ett enda strå på axeln och pustade mycket tungt, när han lade det ifrån sig. Då sade bonden, där han låg och såg på detta:

»Inte är det värdt, att du pustar så mycket: din börda var inte stor.»

Härpå svarade en af de andra:

Sjöstrand, 50 småhistorier.

»Hans börda är efter hans krafter, ty bara nattgammal är han; men du skall hädanefter få mindre.»

Efter den dagen försvann all välsignelse från bonden, som till slut blef ganska fattig och usel.

2. Tomten, som blef grann.

En bondhustru tyckte en gång, att hennes fina hvetmjöl var ovanligt drygt, ty fastän hon mycket ofta tog mjöl til hushållet, blef mjölbingen icke tom. »Hur kan detta komma sig?» tänkte hon. »Det skulle jag gärna vilja veta.»

En dag, när hon kom till boden, såg hon genom dörrspringan, att en liten tomte i slitna, trasiga kläder stod där inne och flitigt siktade öfver mjölbingen.

»Ack, en sådan rar liten tomte!» tänkte hon. »Hur skall jag kunna löna honom? Jo, nu vet jag hvad jag skall göra.»

Hon smög sig tillbaka in i huset, tog fram tyg och började sy en vacker dräkt åt tomten. När den blef färdig, gick hon till boden och hängde den öfver bingen. Sedan ställde hon sig bakom dörren och tittade genom springan för att se hvad tomten tyckte om sina nya, vackra kläder. Han kom ganska snart, blef glad öfver kläderna, tog dem

genast på sig och började åter sikta, men när då den nya dräkten blef mjölig, kastade han bort sikten och sade:

»Junker är granner,
han sig dammer:
han siktar aldrig mer!»

3. »Mina barn äro de vackraste i skogen».

En uggla fick se en jägare komma till skogen med bössan på axeln.

»Kära du, skjut inte mina barn!» bad hon.

»Hur skall jag veta hvilka som äro dina?» frågade jägaren.

»Mina barn äro de vackraste i skogen», svarade ugglan.

»Jag skall akta mig för att skjuta dem», sade jägaren och gick.

Om aftonen fick ugglan se honom komma tillbaka med en hop skjutna uggleungar.

»Oj, oj, oj, nu har du skjutit mina barn ändå!» jämrade sig ugglan.

»Jag sköt de fulaste jag såg», sade jägaren.

»Ack», sade ugglan, »vet du inte, att hvar och en tycker, att hans egna barn äro de allra vackraste?»

4. Skrinet med det rara i.

Det var en gång en liten gosse, som gick på en väg. Då han hade gått ett stycke, hittade han ett skrin. »Det är nog något riktigt fint och rart i det skrinet», tänkte han. Men hur han vände på det, och hur han

bände på det, så var han inte karl till att få upp låset. Han tog det under armen och gick ett stycke till; då fann han en liten nyckel. Så gick han en bit till, och så satte han sig ned för att hvila, och då hittade han på något riktigt kvickt. »Tänk», sade han för sig själf, »det vore då bra lustigt, om nyckeln passade till skri-

net! Nyckelhålet är lika litet som nyckeln.» Så tog han upp den lilla nyckeln ur fickan; så blåste han först i nyckelpipan och sedan i nyckelhålet; så satte han nyckeln i hålet och vred omkring: »Knack», sade det i låset, och då han tog i locket, var skrinet uppe. Men kan du nu gissa hvad som låg i skrinet? — — Det var en kalfsvans, och hade kalfsvansen varit längre, så hade historien också varit längre.

5. Räfven och vargen.

Räfven gick en afton och spatserade i månskenet. Då kom han till en brunn. Som han stod och såg ned i brunnen fick han se en stor, präktig ost där nere i vattnet. »Ack, om jag hade den osten!» tänkte han och bör-

jade fundera på hur han skulle kunna komma dit ned. Vattnet upphämtades i två ämbar, som hängde i hvar sin ände af en kedja. När det ena ämbaret vindades upp, gick det andra ned. Räfven satte sig i ämbaret, det bar åstad ned i brunnen med fart, och det andra ämbaret gick upp. Men någon ost fanns icke. Det var ingenting annat än månen, som speglade sig i vattnet. Räfven hade narrat sig själf. Där satt han nu och kunde icke komma upp ur brunnen.

Så hände det sig, att vargen var ute samma afton och kom till brunnen. »God afton, Mickel!» sade vargen. »Hvad gör du där nere?» — »Ser du inte», svarade räfven, »den sköna osten jag hittat? Jag orkar inte ensam äta upp den, kom hit ned, så skall du få hälften!» — »Det vill jag gärna», sade vargen, »men hur skall jag komma ned i brunnen?» — »Sätt dig i ämbaret», sade räfven, »så går det af sig själf!»

Vargen satte sig i ämbaret, och emedan han var tyngre än räfven, gick han ned, men räfven, den skälmen, kom upp. »Farväl!» ropade han ned till vargen, »jag skänker dig hela osten.»

6. Räfven och katten.

Det hände sig, att katten mötte mäster Räf i skogen, och som han tänkte, att räfven var mycket slug och erfaren och hade stort anseende i världen, sade han vänligt till honom: »God dag, käre mäster Räf! Hur står det till? Hur tar du dig fram i dessa dyra tider?»

Räfven betraktade katten högmodigt från topp till tå och visste ej på en lång stund om han skulle svara. Slutligen sade han »Ditt svultna kräk, hvad tänker du på? Du understår dig att fråga hur jag tar mig fram! Hvad har du lärt? Hur många konster förstår du dig på?»

»Jag förstår bara en enda», svarade katten anspråkslöst. »Hvad är det för en konst?» frågade räfven.

»Då hundarne äro efter mig, kan jag springa upp i ett träd och rädda mig».

»Är det allt?» sade räfven.

»Jag kan öfver hundra konster och har därtill en hel säck full med finter. Det gör mig ondt om dig, kom med mig, så skall jag lära dig huru man kan undkomma hundarna.»

I detsamma kom där en jägare med fyra hundar. Katten sprang vigt upp i ett träd och satte sig på en gren, där löfven

alldeles dolde honom. »Lös upp säcken, mäster Räf, lös upp säcken!» ropade katten ned till honom, men hundarna hade redan fått tag i honom och höllo honom fast. »Jaså, mäster Räf», ropade katten, »jag tror, att du är fast med alla dina hundra konster. Om du hade kunnat klättra som jag, hade du nu fått behålla lifvet.»

7. Lejonet och räfven.

Lejonet, djurens konung, hade en gång inbjudit några af sina undersåtar till sin håla. Där lågo kvarlevor af lejonets måltid, hvilka spridde en svår stank omkring sig. Björnen — som nu alltid skall sjunga ut med sina tankar,

om också ingen frågar honom — hade knappt kommit in, förrän han brummade:

»Burr! En sådan faslig lukt här är! Här stinker ju som på en afskrädeshög.»

Men lejonet låter ingen ostraffadt fela mot respekten; den frispråkige Nalle fick en örfil, som sträckte honom till marken med detsamma.

»Det var rätt och lagom!» utropade apan, bugande och leende. »Lagom åt en sådan grobian, som inte förstår bättre. Här luktar ju som af rosor och liljor!»

Men detta var för mycket af det goda, och apan hade knappt talat ut, förr än lejonet lyfte ramen mot henne, så att hon måste lägga benen på nacken och ge sig af i ett huj, för att det icke skulle gå henne lika illa som björnen.

Och nu var djurens konung icke god. »Än du då», sade han till räfven, bistert grinande, »än du då, Mickel, hvad känner du för en lukt?»

»Jag ber Ers Majestät underdånigast om ursäkt», svarade räfven, »jag har snufva.»

8. Tuppen och räfven.

Det var en gång en tupp, som stod på en sophög och gol och flaxade med vingarna. Så kom Mickel räf gående.

»God dag!» sade räfven. »Du gal så vackert, men kan du också stå på ett ben och gala och blunda?»

»Skulle jag inte kunna det?» gol tuppen och ställde sig på ett ben, men han blundade bara med det ena ögat;

och sedan bröstade han sig och flaxade med vingarna, som om han hade gjort ett riktigt storverk.

»Det var grant», sade räffen, det var mest lika vackert som när klockaren sjunger; men kan du också stå på ett ben och gala och blunda med bägge ögonen på en gång? Det tror jag knappast du kan,» sade Mickel.

»Visst kan jag det», sade tuppen, ställde sig på ett ben och blundade med bägge ögonen och gol. Men då tog räffen honom om nacken, så att han inte hann gala slut, förr än det bar till skogs med honom.

I skogen stannade Mickel under en tall, slängde tuppen i backen, satte foten på hans bröst och ville ta sig en smakbit.

»Du är en hedning, Mickel», sade tuppen; »kristna människor bruka läsa bordsbön, innan de äta.»

Men Mickel ville inte vara någon hedning — nej, tycker någon det — utan släppte taget och skulle knäppa ihop händerna till bords-

bön. Vips, flög tuppen upp i tallen.

»Du skall inte slippa undan för det», sade Mickel för sig själf. Så gick han bort och kom igen med ett par spånor efter timmerhuggarna. Tuppen kikade ned och undrade hvad det kunde vara.

»Hvad har du där?» frågade han.

»Det är bref, som jag har fått», sade räffen, »vill du inte hjälpa mig att läsa dem, ty jag har glömt mina glasögon hemma!»

»Jag ville så gärna, men jag törs inte nu», sade tuppen; »där kommer en jägare, nu tar han sikte, han skjuter, han skjuter!»

Men då räfven hörde talas om jägaren, satte han af i fyrsprång.

Den gången var det Mickel, som lät lura sig.

9. Den talande staren.

En hemmansägare hade en gång fångat en stare. Han behöll den hos sig, och staren lärde sig småningom att säga efter ett och annat, som han ofta hörde. Hemmansägaren var en myndig man i sin ort och hade en tid varit nämndeman. Många af sockenborna kommo till honom för att få råd, och hans ord gällde mycket. När nu något var i olag eller nämndemannen eljest tyckte, att han borde visa sin myndighet, plögade han säga: »Hvad är det här för ordning?» och tillade: »Vet ni inte hvem jag är? Jag är Petter Svensson i Söderby»; så hette nämligen han själf och hans gård. Staren, som ofta hörde dessa ord, hade icke svårt att lära sig dem. Detta kom honom en gång väl till pass.

Nämndemannen sjuknade och dog. Arfvingarna togo hand om huset, men staren brydde de sig ej mycket om. Så hände, att fågeln kom lös och flög ut i bygden. Där slöt han sig till en flock andra fåglar, som voro hemmastadda i fria luften. Men det gick ej bättre, än att alle samman fastnade i en fågelfångares nät. Snart kom denne för att se efter sin fångst. Han tog nu den ena fågeln efter den andra och vred om halsen på honom. Men när han sträckte ut handen för att taga staren, skrek denne, alldeles som om han vetat huru han bäst skulle frälsa sitt lif: »Hvad är det här för ordning?» Fågelfångaren blef

nu mycket förvånad, och ännu mer ökades förvåningen, då staren tillade: »Vet ni inte hvem jag är? Jag är Petter Svensson i Söderby». — Nu ryggade fågelfångaren baklänges af häpnad och utbrast: »Å, hvad hör jag! Aldrig kunde jeg tro, att gamle nämndeman skulde gå igen på det viset.»

Och så slapp staren undan.

10. Nalle.

Det var en gång en björnförare, som hade kommit med sin björn till en liten stad. Sent på kvällen var det, och björnföraren gick själf in på värdshuset och satte sig

att äta. Björnen stod bunden ute bakom vedstapeln — stackars Nalle, som inte ville göra minsta kräk för när! Men bister såg han ut.

Uppe på vindskammaren lekte i månskenet tre små gossar; den äldste var väl sex år, den yngste knappt mer än två. »Klask, klask», kom det uppför trappan; hvem kunde det vara? Dörren knuffades upp — det var Nalle, den stora, ludna björnen! Han hade blifvit utledsen på att stå ensam där nere, och så hade han krånglat sig lös och letat sig väg in och uppför trappan. Barnen blefvo så rädda för det stora, ludna djuret, att de gömde sig i hvar sitt hörn, men Nalle sökte upp dem alla tre, rörde vid dem med nosen, men gjorde dem ingenting ondt. — »Det är bestämdt en stor hund», tänkte de, och så klappade de honom; han lade sig på golvet, den minste gossen vält-rade sig öfver honom och lekte, att han skulle gömma sitt ljuslockiga hufvud i den svarta björnfällen. Nu tog den äldste gossen sin trumma och slog en dundrande trumhvirvel; då reste björnen sig på bakbenen och började dansa — se, det var förtjusande! — Gossarna togo hvar sitt gevär, Nalle måste också ha ett, och han höll ordentligt fast det, ja, det var en präktig kamrat de hade fått, och så marscherade de: »Ett, tu, ett, tu!» — Då kom gossarnas mor och blef stående i dörren — du skulle ha sett henne, sett hennes skräck, det krithvita ansiktet, den halföppna munnen, de stirrande ögonen! Men den minste af gossarna nickade så belåtet och ropade högt och muntert: »Vi bara leka soldater!» — Och så kom björnföraren.

II. Historien om Figge.

Lilla Figge hade blifvit skrämmd för åskan, då han var mycket liten, och den förskräckelsen hängde i honom, till och med sedan han hade blifvit stora pojken. Därför hade han aldrig någon riktig glädje af sitt sommarlof, ty alltid fanns det på himmelen någon molntapp, som kunde bebåda åska, och då var all hans fröjd slut. Han vågade sig knappt utom dörren, när det var kvalmigt, ty då kunde

det vara åska i luften, och om han hörde det allraminsta buller, trodde han genast, att »Tor körde».

En dag hände sig emellertid, att lilla Figge var ute, och plötsligt började åskan gå.

Å, så förskräckt han blef! Han sprang hem, allt hvad han orkade, fastän det inte är bra att springa, när åskan går. Men Figge sprang, så att han tappade mössan; ty det kunde ju vara möjligt, att blixten inte sprang så fort som han!

Ändtligen kom han hem och in i sin kammar. Han var så försiktig, att han tog ur nyckeln, ty då kunde åskan inte komma in den vägen, trodde han.

Emellertid tyckte han inte ändå, att han var alldeles säker, utan drog fram bordet midt på golfvet och tog en kudde ur sängen. Sedan satte han sig på

bordet med kudden på hufvudet; ty han trodde, att åskan inte kunde gå midt genom en fjäderkudde.

Men så kom han ihåg, att han hade hört, att siden är dålig ledare för elektriciteten — och således också för åskan, som ingenting annat är — och då skyndade han sig in i en garderob, där han visste, att moster Stina-Lenas gamla sidenkjol hängde på en krok.

Och så skyndade han sig och kröp under moster Stina-Lenas sidenkjol.

Men åskan kom allt närmare, och åskknallarna blefvo allt starkare, och Figge hoppade till vid hvar knall och höll sig fast i kjolen, men då ryckte han lös kroken, som

kjolen hängde på, och kroken föll ner och slog lilla Figge i hufvudet.

Nu trodde han, att åskan hade slagit ner; och han skrek:

»Mamma! Mamma! Nu slog åskan ihjäl mig.»

Men när alla i huset skyndade till garderoben för att se efter hvem det var, som skrek, så låg lilla Figge där på knä, darrande af förskräckelse, och hade moster Stina-Lenas sidenkjol om halsen.

Det var ju en alldeles förskräcklig händelse med den åskan?

12. En mänskenshistoria.

Lilla Axel ville platt icke lägga sig, utan slet sig ifrån barnflickan och sprang ut i trädgården; ty hans mamma hade en gång för alla befallt, att den lilla »snälla» gossen skulle få göra allt hvad han ville och få allt hvad han pekade på, och därför hade lilla Axel fått en alldeles förunderligt stark och bestämd vilja.

Han gick således ut i trädgården, där en dräng på kvällkvisten vattnade blommorna. Månen sken så beskedlig på himmelen och speglade sig i ett ämbar vatten.

»Hör du, Petter», sade lilla Axel, »ge mig den där månen, som ligger i ämbaret.»

»Nej, snälla, lilla Axel, det kan jag inte.»

»Jaså, du säger nej — ja, du skall få», och så började lilla Axel att skrika: »Mamma, mamma, den otäcka

Petter vill inte ge mig den granna månen, som ligger i ämbaret!»

Lilla Axels ömma mor hörde klagoropet, öppnade fönstret och ropade: »Stackars min snälla gosse! — Jaså, Petter, du vågar neka att göra barnet till viljes?»

»Söta frun, jag kan ju inte, han vill ju ha månen».

»Ja, lika godt hvad han vill; men lyd strax, annars är du körd ur tjänsten genast».

Och därmed stängde hon fönstret.

Nu tyckte lilla Axel, att allt var bra, och räckte lång näsa åt Petter; men Petter blef alldeles förtviflad och yr i hufvudet.

»Nä, Petter, hit med månen, eller också får du flytta, ty det sade mamma! Hit med månen!»

»Söta, lilla Axel, jag *kan* ju inte.»

»Jaså, ja då skall jag skrika, så befaller mamma rättaren att ge dig stryk, vill du hit med månen, annars — skriker jag.» Nu visste drängen sig ingen råd, ty Axel öppnade just munnen för att gallskrika. Det var inte ett ögonblick att förlora.

Stackars Petter! Hvad skulle han göra?

Hastigt fick han saken klar för sig. Han tog ämbaret, i hvilket månen speglade sig, och slog hela dess innehåll öfver lilla Axel.

»Se där, lilla snälla Axel, han skall få sin vilja fram! Här har han den granna månen och litet vatten på köpet».

Men Axel tyckte, när han fick det oväntade badet, att mångubben på himmelen nickade åt honom och sade:

»När barnen få
allt hvad de peka på,
då går det både si och så!»

13. Gossen som hade för vana att öfverdrifva.

Det var en gång en gosse, som hade den fula vanan att öfverdrifva. Då han i skogen sett en ekorre, brukade han komma hem och berätta, att han sett ett djur, som var lika stort som en björn. Om han i ett skott fällde två fåglar, brukade han skryta öfver att han skjutit några dussin.

En dag kom gossen till sin far och sade, att han hade sett en stor, stor råtta, så stor som en ox. »Visst inte», svarade fadern, »den var inte så stor som en ox.» »Jo, lika stor som en ox», försäkrade gossen.

Fadern svarade intet härpå, men nästa dag företog han med sin son en utflykt. De gingo till fots och kommo snart till en liten bäck. »Hvad är detta för en bäck, pappa?» frågade gossen. »Jo, den här bäcken är mycket farlig för den, som brukar öfverdrifva», svarade fadern. »Du ser några stenar i vattnet; på dem kan man lätt gå öfver till andra stranden, men den, som har för vana att öfverdrifva, faller på någon af dem och bryter benet.» — Gossen blef vid dessa ord helt blek och började darra i alla leder. »Hvad går åt dig?» sade fadern. »Jo, jag kom att tänka på den där råttan», svarade gossen. »Hvarför just på den?» återtog fadern. »Jo, jag tror, att den inte var större än ett får.» — »Jaså», svarade fadern, »låt oss nu gå på!» Han hoppade ut på den första stenen och räckte ut handen för att hjälpa gossen, men denne

ropade förskräckt: »Ack, pappa, pappa, jag törs inte! Den råttan, den råttan! Jag tror inte, att den var större än en ekorre.» — »Skynda dig nu!» uppmanade fadern. »Ack, pappa, pappa», sade gossen, »den där råttan var bara en vanlig iten mus!»

Då skyndade fadern fram till honom, lyfte honom upp på sina axlar och bar honom öfver bäcken.

Gossen glömde aldrig den läxa han fått. Då han kände sig frestad att öfverdrifva och skryta, behöfde han bara tänka på råttan och stenarna i bäcken och kunde då hålla sig till sanningen.

14. En kapplöpning i det gröna.

I.

Det var en vacker söndagsmorgon om hösten. Solen sken, morgonvinden fläktade öfver stubben på åkrarna, bina surrade i ljungen, människorna gingo helgdagsklädda i kyrkan, alla varelser sågo förnöjda ut, och igelkotten hade inte heller skäl att vara missbelåten.

Han stod utanför sin dörr, såg sig omkring och vidgade näsborrarna för att suppa in så mycket frisk luft som möjligt, medan hans kära hälft pysslade om

barnen. Så föll det honom in att gå och se på sina kålrötter, som växte helt nära. Han hade vant sig att kalla kålrotslegen för sin, så ofta var han där och kalasade med sin familj. När han kommit ett stycke på väg, mötte han sin granne haren, som just hade varit ute och besett kål-

rötterna, han också; han hade samma vana att kalla dem för sina.

»Hvarför är du ute och rultar så tidigt?» frågade haren försmädligt, ty han misstänkte hvad igelkottens ärende var.

»Jag spatserar», svarade igelkotten.

»Spatserar», härmade haren och grinade med sina klufna läppar. »Jag tycker, att du med dina ben gjorde klokast i att hålla dig hemma.»

Allt annat kan en igelkott fördraga, men icke att man gycklar med hans ben, ty han är af naturen något skefbent.

»Du inbillar dig väl», sade han och reste piggarna, »att du med dina ben kan komma fortare?»

»Det inbillar jag mig verkligen.»

»Nå, låt oss försöka, låt oss springa i kapp! Jag slår vad, att jag skall vara före dig vid målet.»

Haren skrattade omåttligt. »Hvad sätta vi upp?» frågade han.

»En örfil åt den, som tappar», svarade igelkotten.

»Topp!»

De räckte hvarandra tass och slogo af, precis som det går till ibland tvåbenta harar och igelkottar.

»Nu kila vi!» ropade haren.

»Så brådt är det väl inte», menade igelkotten. »Jag har inte ätit frukost än, så jag behöfver först gå hem och stärka mig med litet mat. Om en halftimme är jag här igen; då skola vi pröfva hvem som är kvickast på foten.»

Det gick haren in på. När igelkotten kommit för sig själf, mumlade han: »Vänta bara, munsjör hare! Du är visserligen rapp i benen, men desto trögare till förståndet. Du förtjänar få dig en smäll på de långa öronen.»

II.

När igelkotten kom hem, sade han till sin hustru: »Skynda dig, gumma, och följ mig till kålrotstegen!»

»Hvad står nu på?» frågade hustrun.

»Jag har slagit vad med haren om en örfil åt den, som tappar, att jag skall springa i kapp med honom och komma före. Du måste hjälpa mig.»

»Är du då rent af kollrig, min gubbe!» skrek fru Igelkott. »Hur kan du vilja mäta dig med haren — med haren! Bered dig du på att ta emot en sittopp, som känns! Men det blir en skam för hela vår familj.»

»Pnta inga dumheter nu! Din man åtager sig ingenting, som han inte går i land med. Kom nu och gif noga akt på hvad jag säger. Du ser den där långa åkern. Där är det vi skola springa, haren i den ena fåran, jag i den andra. Vi börja från denna ändan, som är närmast. Du har ingenting vidare att göra, än att du hukar dig ned i min fåra vid andra ändan af åkern, och när haren kommer, reser du dig upp och ropar: Här är jag redan! — Har du förstätt mig?»

»Ja», svarade fru Igelkott, som nu fann, att hennes man var fiffigare, än hon hade trott.

När igelkotten hade följt sin fru till hennes plats och sett henne huka sig ned i fåran, vandrade han till den ändan af åkern, där kapplöpningen skulle börja.

Snart kom haren dit och frågade om de finge sätta i väg.

»Gärna för mig», svarade igelkotten.

»Ställning», kommenderade haren, och så ställde de sig i hvar sin fåra.

»Et, tu, *tre!*» skrek haren, och som en pil satte han af. Igelkotten följde bara några få steg; sedan hukade han sig ned i fåran och låg där ganska bekvämt. Men när haren i fullt språng kom till målet, reste sig där igelkottens hustru och ropade: »Här är jag redan!»

Haren studsade. Han trodde, att det var igelkotten själf, ty inom familjen igelkott ser mor ut alldeles som far.

»Låt oss springa en gång till!» föreslog haren. Och han sprang, så att han kunnat springa ihjäl sig. Igelkott-mor däremot hukade sig bara ner i sin fåra. När haren

kom fram till andra ändan af tegen, stack igelkottfar i sin ordning upp trynet och ropade: »Här är jag recan!»

På detta sätt fortgick kapplöpningen fem och tjugogångar fram och tillbaka, så att haren blef alldeles uttröttad, hvaremot det naturligtvis icke bekom igelkotparet det ringaste.

Haren måste då ge tappt och fick mycket riktigt sin örfil af igelkotten, och den ganska hvass — det kan man nog tänka sig.

Sedan har man aldrig hört talas om någon kapplöpning emellan harar och igelkottar.

15. Diamanter och paddor.

I.

För länge, länge sedan lefde en änka, som hade två döttrar. Den äldsta var så lik henne till både ynn och utseende, att man genast kunde se, att de voro mor och dotter, och bägge voro de så stygga och högmodiga, att ingen människa kunde uthärda att vara tillsammans med dem. Den yngsta däremot bråddes på sin fader och hade fått hans milda och älskvärda väsen samt var äfven mycket vacker. Men som det är så här i världen, att man bäst kommer öfverens med sina likar, så var också modern alldeles betagen i den äldsta dottern, under det hon afskydde den yngsta. Hon lät henne äta i köket och uträtta allt det gröfsta arbetet i huset. Bland annat måste den stackars flickan två gånger om dagen gå till en källa, en half mils väg från hemmet, och hämta vatten i en stor kruka.

En dag, då hon var vid källan, kom en fattig gumma till henne och bad att få litet att dricka. »Gärna det, mor lilla!» sade den vänliga flickan, hvarpå hon strax sköljde sin kruka, tog upp vatten på det klaraste stället i källan och höll upp krukans åt gumman, så att hon bekvämt

kunde dricka. Då den gamla druckit, sade hon: »Jag är en fe, som velat sätta ditt goda hjärta på prof, och därför har jag förklädt mig till en fattig gumma. Jag har funnit, att du är en vänlig och god flicka, och därför vill jag gifva dig en gåfva. För hvarje ord du talar skall antingen en blomma eller en ädelsten falla ur din mun.» Därpå försvann feen.

Då flickan kom hem, bannade henne modern för det hon varit så länge borta. »Jag ber om förlåtelse, att jag

dröjt så länge», sade den stackars flickan, och se — i det hon sade detta, föllo två rosor, två pärlor och två stora diamanter ur hennes mun. »Hvad ser jag?» sade modern, utom sig af förvåning, »jag tror det faller pärlor och diamanter ur din mun. Hur kan detta komma sig?» Flickan berättade nu hvad som händt henne vid källan, och under det hon talade, strömmade rosor,

pärlor och diamanter ur hennes mun. »Nej, aldrig har jag sett på maken!» utropade modern. »Jag måste skicka min andra dotter till källan. Se, kära barn, hvad som faller ur din systers mun; skulle du inte bra gärna vilja äga samma gåfva? Du behöfver bara gå till källan och hämta vatten, och när den fattiga gumman kommer och ber dig att få dricka, skall du vara vänlig och gifva henne hvad hon begär.» — »Jo, det skulle just passa sig för mig att gå till källan efter vatten», svarade den elaka dottern. »Men nu vill jag, att du skall gå och det strax!» ropade modern förargad.

II.

Flickan måste gå, men hon knotade och nuttrade hela vägen. Hon hade tagit med sig den vackraste silfverkannan i huset, och så fort hon kom fram till källan, kom där en präktigt klädd dam fram ur skogen och bac henne om en dryck vatten. Det var samma fe, som visatsig för hennes syster, men som nu framträdde i en prinsessas skepnad för att pröfva huru långt den stygga flickan skulle gå i sin elakhet. »Tror ni, att jag kommit hit för att passa upp er?» svarade den högmodiga flickan. »Jag skulle kanske ha tagit med mig den här silfverkannan enkom för hennes nåds skull? Drick så mycket ni behagar, där är vatten nog i källan.» — »Du är inte särdeles höflig», svarade feen lugnt. »Men eftersom du är så ovänlig, gifver jag dig den gåfvan, att för hvart ord du talar skall det komma en orm eller en padda ur din mun.»

Så snart modern fick se sin dotter komma, ropade hon: »Nå mitt barn, hur gick det?» — »Jo, så gick det», svarade den elaka flickan, och strax kommo två ormar och två paddor ur hennes mun. »Hvad ser jag? Hvilken olycka!» utropade modern. »Men det är nog din syster, som rår för det, och hon skall också få umgälla det.» Därpå skyndade hon ut för att straffa sin yngsta dotter, men denna flydde till skogen och gömde sig där. Hon satte sig på en kullfallen trädstam och grät bittert. Plötsligt hörde hon någon fråga: «Hvarför gråter du?» och då hon lyfte hufvudet, såg hon konungens son stå där. Han återvände från jakten, och stannade, då han varseblef den gråtande flickan. »Ack, nådig herre, min moder har jagat bort mig från hemmet», svarade hon.

Då prinsen såg en mängd pärlor, rosor och diamanter falla ur hennes mun, blef han högligen förvånad och frågade hvaraf det kom sig, och hon berättade nu uppriktigt hela sin historia för honom. Prinsen fattade kärlek till den goda och vackra flickan och förde henne till sin faders slott, där han inom kort firade bröllop med henne.

Den elaka systemen blef hatad och afskydd af alla, och slutligen blef hon bortjagad af sin egen moder. Sedan hon länge irrat omkring i världen utan att finna någon, som ville mottaga henne i sitt hus, omkom hon i en ödemark.

16. Hälften hvar.

En adelsman, som bodde på ett slott långt ini landet, skulle just fira bröllop. Allt var i ordning till den ståtliga middagen; endast fisk hade man omöjligen kunnat erhålla, ty det hade stormat i flera dagar.

Men på själfva bröllopsmorgonen kom en fattig fiskare upp till slottet med en stor flundra. Slottsherren stod just på trappan, omgifven af sina gäster, och blef mycket glad, då han fick se mannen. »En sådan vacker fisk»,

sade han, »bestäm själf priset, så skall ni få pengar strax, hur mycket skall ni ha?» — »Inte ett öre, nådig baron, hundra rapp på min bara rygg, det är hvad jag skall ha för min fisk, och inte ett enda prutar jag af.»

Det blef icke liten förvåning bland de församlade. »Karlen är ju tokig», sade de, »han låter väl tala med sig.» Men den, som stod fast vid sitt ord, var fiskargubben. »Ja», sade slutligen baronen, »låt honom få sin vilja fram, vi äro tvungna att ha fisken. Hör hit, Mats! Gif gubben där hundra rapp, men slå lätt och gör det här på stället!» Gubben tog lugnt emot femtio slag, men knappt var det femtionde gifvet, förrän han ropade: »Stopp, stopp! Jag har en kompanjon i den här affären, och det är icke mer än billigt, att han får sin del.» — »Hvad för slag? Kan det finnas två sådana tokar i världen? Hvar har du din kamrat? Säg hans namn, så få vi genast skicka efter honom.» — »Han är inte långt borta», svarade fiskaren. »Det är nådig barons egen portvakt. Den skälmen ville inte släppa in mig, förrän jag lofvade, att han skulle få hälften af hvad jag fick för flundran.» — »Åhå, är det på det viset», sade baronen, gå genast efter honom, han skall strax få sin del med den strängaste rättvisa.»

Portvakten fick därefter komma och mottaga sin andel af betalningen. Sedan blef han afskedad, men fiskaren erhöll en frikostig gåfva.

17. Nyckeln och dörrlåset.

Det hände sig en dag, att en nyckel kom i gräl med sitt dörrlås. Orsaken vet jag inte — och de visste den inte heller själfva; ty då folk grälar, veta de sällan riktigt hvarför.

Men som hvarken nyckeln eller dörrlåset hade förstånd nog att styra sitt sinne, blefvo de under gnabbet riktiga ovänner. »Jag behöfver dig inte, usla nyckel»,

gnisslade låset. »Och jag behöfver ännu mindre dig», skrek nyckeln, ty det var pipa i nyckeln, och därför kunde han skrika, och låset var osmordt, därför kunde det gnissla och gnälla.

»Gå din väg från mitt öga», sade låset, ty det tittade blott med *ett* öga eller nyckelhålet. »Ja, gärna, ty jag har

passat upp dig nog», sade nyckeln och lät hänga upp sig på en spik för att vara *öfver* låset. Och så voro de skilda åt. Men låset fick sitta alltför mycket i fred, och nyckeln tyckte, att det blef tråkigt att hänga så där och ingenting ha att göra, och så kommo gångjärnen emellan och medlade fred.

Låset gaf snart med sig, men nyckeln gjorde sig till.

»Nå, så skaffa vi en ny nyckel», sade gångjärnen.

»En ny nyckel», skrek den gamla, »nej för all del! Jag är visst inte oförsonlig», och så kom han till låset och sade: »Vi ha misskänt hvarandra, vi borde inte ha kommit i gräl. Jag kan ej begripa hur det var möjligt.»

Men det blef aldrig riktigt helt ändå, ty hvar gång nyckeln vreds om, gnisslade låset.

Och sedan höllo de sämjan, ända till dess bägge blefvo så gamla, att smeden bröt ifrån låset och kastade både det och nyckeln i en skräpkorg.

»Vi äro vänner i lif och död», sade bägge, men det sade de inte förr än de bägge lågo i skräpkorgen.

18. Sagan om två kakelugnar.

I en stor sal stodo två kakelugnar, som skulle hjälpa hvarandra att värma upp salen. Men olyckan ville, att de

hade fått mycket olika platser: den ena stod längst framme i salen, den andra i nedre ändan, just mellan två dörrar. Följden blef, att den nedre kakelugnen i sitt hjärta afundades den andra, men på samma gång försökte härma honom och om möjligt öfverträffa honom.

»Jag står här obemärkt», sade han för sig själf, »jag försöker sprida värme; men det tjänar ingenting till, ty det beständiga springet i dörrarna förstör alltihop. Han där borta, han är skyddad på alla sidor, han får berömmet, kring honom samla sig människorna, på honom ställa de bilder och blomvaser, honom tycka de om — alltsammans bara därför, att han fått en bättre plats.»

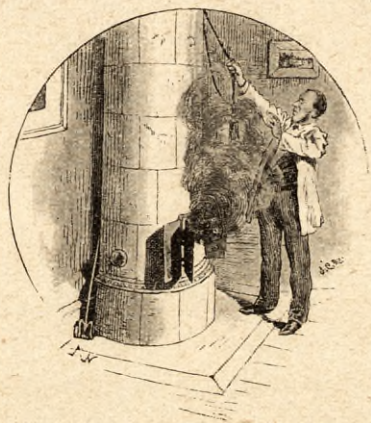
Länge försökte den nedre kakelugnen visa, att han kunde värma, han gjorde all sin flit att för-tjäna uppmärksamhet, men ingen brydde sig om honom, alla tänkte bara på den andra.

»De vilja inte märka mig», tänkte den olyckliga kakelugnen; »nu skola de märka, att jag finns, ty nu är jag förargad och vill visa dem, att också mitt tålmod kan ta slut.»

Och nästa gång han eldades, passade han på att tappa igen röret, så att röken slog in.

»Ser ni nu, go' vänner! Kanske ni nu också vilja låtsa, som om ni inte såge mig? — nej, när man inte kan utmärka sig genom det goda, så skall man utmärka sig i ondt.»

Han vann verkligen så mycket, att han från den stunden behandlades med mera uppmärksamhet; man var rädd, att han skulle ryka in, och detta var också en sorts aktning.

»Jaså», tänkte han, »med godhet, genom att stilla och väl göra min plikt, vann jag ingenting; men när jag gjorde mig obehaglig, så började man observera mig. Litet krångel till skall ge ändå mera respekt.»

Och så började han krångla med spjället, så att det var ett elände, både när det skulle öppnas och när det skulle stängas. Kakelugnen förstod, att han på det sättet vann mycken uppmärksamhet, ja, vida mer än den andra någonsin fått; och han kände sig riktigt morsk.

Men en dag kom en byggmästare in, och en tjänare sade:

»Den här kakelugnen ryker in och förstör tapeterna, och nu krånglar den med spjället också.»

»Jo, jo», tänkte kakelugnen, »ni skall veta, att jag har karaktär och ärelystnad, och jag har föresatt mig att bli bemärkt, kosta hvad det kosta vill.»

Byggmästaren försökte med spjället — det ville inte gå; han försökte elda med några stickor — kakelugnen rök in.

»Jaså», sade byggmästaren, »det där skräpet rifva vi ned, och så sätta vi dit en annan.»

Och samma dag blef kakelugnen nedrifven, och då fann man felet: där låg en stor, stor massa sot i det förnämsta röret, just i kakelugnens hjärta, och det borde man ha kunnat tänka sig; ty icke söker någon att utmärka sig genom elakhet, om där icke först ligger någonting svart på botten af hjärtat. Om världen är orättvis, — låt henne vara det! — men glöm därför icke själf att troget fylla din plats här i världen!

19. Gossen, som alltid var nöjd.

Det var en gång ett bondfolk, som hade ett enda barn, en gosse, och som det brukar gå, när det bara finnes ett barn, skämde de bort honom. Föräldrarna hade intet öga

för hans fel, utan sade, att han alltid var nöjd och snäll. En dag var det bröllop på ett ställe; dit var också bondfolket bjudet, och som de aldrig gingo bort ensamma, togo de sin nöjde gosse med sig.

Då måltiden var slut, kom det äpplen, päron och bakelser på bordet, för hvar gäst en hel tallrik full. Gästerna mumsade och åto af fägnaden, och brudgummen gaf åt barnen af allting, så mycket de ville ha. Då de stigit upp och skulle ut till dansen, kom den där gossen, som alltid var nöjd, och ställde sig vid brudgummen och grät. Strax sprungo föräldrarna från sin bänk för att se hvad som var på färde. Brudgummen frågade pilten hvad det var åt honom; men han bara grät allt värre och värre, och till slut grät mor hans med, och det var icke långt ifrån att far hans också grät. Då frågade brudgummen igen: »Är du hungrig?» men gossen skrek: »Ack, jag är ju redan mätt!» — »Jag tänkte just det», sade modern; »min gosse är ju alltid nöjd», och därvid snyftade hon.

»Kom då hit!» sade brudgummen, »så skall jag stoppa dina fickor fulla med bakelser!» Men gossen skrek ännu ondare: »De äro ju redan fulla båda två!»

»Tänkte jag icke det», snyftade modern, »vår gosse är så nöjd; det måtte fattas honom något annat.»

Brudgummen sade: »Gå då hem och töm dina fickor och kom igen, så skall du få mera!» Då skrek han ändå mycket värre: »Jag har varit hemma tre gånger förut.»

»Nej», sade modern, »det är icke det, som är felet; vårt barn är så lätt att ställa till freds; det måste vara nå-

got annat», och därmed snyftade hon och grät sina modiga tårar.

»Gå då hem och kom igen än en gång!» sade brudgummen; men då skrek gossen som förtviflad: »När jag kommer igen, ha de andra åtit upp alltsammans.»

»Vi ställa undan alltsammans åt dig och äta ingenting mer», sade brudgummen, och då log den lille och sprang.

Men modern sade: »Är det icke rörande hvad vår gosse alltid är nöjd och belåten!»

»Ja, det må alla veta», sade fadern, »ett sådant barn finns det icke maken till.»

20. Plättar och gröt.

En student var informator hos en familj på landet. Hans lärjungar voro två gossar, som visserligen voro långt ifrån elaka, men mycket illa uppfostrade och i högsta grad själfsvåldiga.

Den beskedlige informatorn bad dem och talade så vackert, att han kunnat röra en sten; men ungherrarna voro och förblefvo desamma. Bland andra oseder hade de också den att aldrig låta något godt, som dugde att äta, vara i fred. Om det var möjligt, togo de för sig hela näfvar med socker ur sockerskrinet, eller hällde de all grädden i sina koppar, eller knepo de bort det bästa, som ställdes på bordet. Läraren bestraffade alltid de små söta gossarnas försök, så att de blefvo litet rädda, men någon bättring följde aldrig. De hittade blott på att bära sig slugare åt en annan gång för att bakom magisterns rygg göra nya försök. Så själfsvåldiga barn finnas icke nu för tiden — det är nog säkert — men det kan vara roligt att veta hur det kunde gå till i forna dagar.

Magistern märkte nog, att hans gossar icke läto rätta sig af några föreställningar, och tänkte därför: »Jag skall nog hitta på något verksammare medel.»

En afton voro föräldrarna borta och endast magistern och gossarna hemma. Det tillsades om kvällsvarden, och alla tre gingo ned i salen. Magistern märkte strax en viss oro hos gossarna och insåg genast, att orsaken därtill var den, att ett stort fat med nybakade gräddplättar redan stod på ena ändan af bordet. »Nu skall jag sätta ungherrarnas tålmod på ett hårdt prof», tänkte magistern och satte sig icke genast till bords, utan gick fram och tillbaka, så att det var en ren omöjlighet för gossarna att taga för sig, utan att han skulle märka det.

Då han hade gått en god stund, bar man in ett fat varm, rykande gröt, som sattes på den andra bordsändan.

»Se så, nu skola vi sätta oss», sade magistern och gick fram till bordet, tog ljussaxen och skullesnoppaljuset, men — råkade att släcka det.

Men som han släckt det, bytte han om plats för faten, så att den heta gröten kom att stå, där plättarna förut stått, och tvärtom. Magistern hann ej åter tända ljuset, förrän hans snälla gossar började skrika, och då det blef ljus i salen, stodo de med händerna fulla af het gröt. De stackars gossarna skulle skynda sig att taga några plättar och körde händerna ned i grötfatet i stället.

Detta tog bättre än alla föreställningar och påminnelser, och gossarna aktade sig i framtiden för att taga för sig utan lof.

Detta hände för mycket länge sedan, och det är rätt väl det.

21. Karin på vakt.

Ute vid kusten bodde fiskar Anders med sin 10-åriga dotter Karin. Flickans mor var död, och då fadern var ute på hafvet, satt Karin ensam i stugan, men rädd var hon icke, utom då blåsten hven alltför hårdt i knutarna och hon tänkte på den lilla båten, som slungades hit och dit af vågorna.

En stormig höstkväll, då Anders skulle ut och bärga näten, sade han till Karin: »Jag har glömt att köpa ljus i sta'n. Gå nu till grannens, min flicka, och låna ett att sätta i lyktan. Du måste hänga ut den vid den gamla tallen, eljest hittar jag visst aldrig genom inloppet, så mörkt som det ser ut att bli i kväll.»

Därmed gick far. Karin svepte in sig i den tjocka grå schalen, som hon ärfte af mor, och så bar det åstad. Hos grannen lekte barnen muntert, och mor bjöd på kaffe i den trefliga stugan. Karin hade nog gärna stannat en god stund, men det

tordes hon inte. »Far kan i mörkret stöta på det stygga skäret, som mången redan råkat i olycka för», tänkte hon. Hon hälsade därför från far och frågade om hon kunde få låna ett ljus. »Det skall du visst få, min lilla tös», svarade grannmor, »men vi ha bara den här stumpen. Kanske den ändå räcker; det är den tjocka ändan.» Karin tackade och neg, fick ljuset insatt i lyktan, och snart stretade hon åter fram genom blåsten och mörkret. När hon

trefvat sig fram till det gamla trädet på klinten, ställde hon lyktan så, att intet skulle skymma ljuset, och lyssnade efter ljudet af faderns årtag. Men hon hörde endast vågornas brus och stormen, som blef allt häftigare. Plötsligt märkte hon, att ljuset var nära att brinna ned i pipan. Hvad skulle hon göra, om det toge slut, innan fadern hunne komma? Han skulle då icke kunna hitta vägen. Då fick hon en tanke. »Nu vet jag hvad jag kan göra; jag skall tända upp ett bål att lysa far.»

Hon bröt ned och samlade hop alla vissna kvistar hon kunde räcka och staplade upp dem så, som hon många gånger gjort i spiseln där hemma. Sedan tog hon försiktigt ljuset ur lyktan, höll för det med handen och satte det under de torra barren. Snart stod lågan högt i vädret.

Nästan i samma stund hördes ett skott ute från hafvet. Karin blef så förskräckt, att hon var nära att falla omkull. Hon visste, att man, när något skepp var i stor fara, sköt därifrån för att begära hjälp. Hon glömde, att hennes far icke hade någon kanon i sin båt, men vore far i nöd, så gällde det att hålla elden vid makt. Hon klättrade upp i den gamla furan, bröt af vissna grenar och lade dem, den ena efter den andra, på elden. De torra grenarna brunno friskt och kastade ljus långt ut åt hafvet.

Det var en lång afton för Karin. Kölden var stark, men det märkte hon ej; därtill hade hon för brådtom, och dessutom spred elden värme. Omkring tre timmar hade hon stått på klinten, då hon plötsligt hörde årtag. Hon lyssnade; nu hörde hon något, som hon ej kunde misstaga sig på. Det var en båt, som drogs upp på land. Hon hörde tydligt hur den drogs fram öfver stenarna. Kort därpå hörde hon faderns fotsteg på stigen, och snart stod han hos henne under den gamla tallen. Hon flög honom om halsen. »Å, jag var så rädd, att du aldrig skulle komma igen! Var det du, som sköt?»

»Din lilla toka, hur kunde du tro, att jag hade kanoner på min lilla båt? Men du är en präktig flicka; med din fyr har du i natt räddat många människors lif.»

Nu berättade han, att ett stort skepp hade kommit på orätt väg. När Karins fyr började lysa, hade kaptenen märkt hur nära land han var. Han lät skjuta ett skott, på det att lots måtte komma ombord. Fiskare-Anders hade då rott dit och styrt skeppet förbi det farliga stället. Helt visst skulle skeppet hafva förgåtts, om ej Karins eld hade brunnit uppe på klinten.

Hur glad Karin blef, när hon fick veta detta, kan hvar och en säkert tänka sig.

22. Musikanterna, som skulle till Bremen.

En man hade en åsna, som i många år hade tjänat honom troget, men hennes krafter började bli mindre, så att hon inte längre dugde till tungt arbete. Då ville ägaren dra in på hennes foder, men det tyckte åsnan var fult gjordt; hon sprang sin väg. »Jag reser till Bremen», tänkte hon; »där kan jag bli stadsmusikant.»

Rätt som det var, såg hon en jakthund ligga på vägen och flämta, med tungan långt ut ur munnen. »Hvarför flämtar du så?» frågade åsnan. »Ack», sade hunden, »för att jag är gammal och inte mer kan vara med på jakt, så har min husbonde velat slå ihjäl mig; därför har jag tagit respass. Men hur skall jag kunna förtjäna mitt bröd?» »Vet du hvad», sade åsnan, »jag går till Bremen för att bli stadsmusikant där; följ med!» Hunden tyckte det var ett godt förslag, och de gingo vidare.

Snart fingo de se en katt, som satt vid vägkanten och såg ut, som om han hade ätit upp nådåren för räfven. »Hvad går det åt dig?» frågade åsnan. »Ack», svarade katten, »hvem kan vara glad, när det gäller ens lif! Jag

börjar bli till åren nu, och mina tänder börja bli slöa, så att jag hellre sitter bakom spisen och spinner än går på jakt efter råttor; därför vill min matmor dränka mig. Nu har jag visserligen listat mig undan, men hvart skall jag ta vägen?»

»Följ med oss till Bremen! Där kan du bli stads-musikant, du förstår dig ju på att göra musik, du.» Det förslaget, tyckte katten, var inte så dumt; han följde med.

Om en stund gingo de tre musikanterna förbi en gård; där satt tuppen på grindstolpen och skrek af alla krafter. »Du skriker, så att det går igenom märg och ben», sade åsnan. »Hvad skriker du för?»

»Kukeliku», skrek tuppen, »frun har sagt, att hon skall låta koka soppa på mig i morgon, och då måste jag ju låta hugga hufvudet af mig ikväll. Kukeliku-u-u!»

»Å, du rödkam, följ hellre med oss till Bremen! Något bättre än döden kan du väl finna där. Du har en god röst, och om vi musicera tillsammans, så blir det något af.» Ja, tuppen var inte sen att följa med, och nu traskade de åstad alla fyra.

Men de kunde inte hinna fram till Bremen på en dag. När det blef kväll, kommo de till en skog, där de måste hvila öfver natten.

Åsnan och hunden lade sig under ett stort träd, katten klättrade upp och lade sig på en gren, och tuppen flög upp i toppen, där han var tryggast, och såg sig om åt alla fyra väderstrecken, innan han tordes somna. Men då tyckte han sig se ett ljus lysa på afstånd, och det talade han om för sina kamrater. »Här måste finnas ett hus i

närheten», sade han. »Då måste vi gå dit», sade åsnan, »ty här är dåligt härbärke.» Och hunden sade: »Ja, ett par ben med litet kött på skulle smaka riktigt skönt!»

Nu gingo de åt det håll, hvarifrån ljuset lyste, men när de kommo fram, hvad fingo de se? Jo, ett klart upplyst röfvarnäste. Åsnan, som var störst, ställde sig vid fönstret och tittade in. »Hvad ser du?» frågade tuppen. »Ett dukadt bord med härlig mat och dryck», svarade åsnan, »och röfvar sitta rundt omkring och smörja sig.»

»Det vore något för oss, det», sade tuppen. »Ya, ya, den som bara vore där!» sade åsnan.

Djuren började nu lägga råd, hur de skulle kunna få röfvarna därifrån, och till sist funno de på ett sätt. Åsnan ställde sig med framfötterna på fönsterkarmen, hunden hoppade upp på åsnans rygg, katten klättrade upp på hundens, och sist flög tuppen upp och satte sig på kattens hufvud. Sedan började de allesammans på gifvet tecken med sin musik: åsnan skrek, hunden skällde, katten jamade, och tuppen gol, och därpå störtade de in genom fönstret, så att rutorna flögo i bitar. Röfvarna, som redan hade blifvit förskräckta af det gräsliga skriket, kunde inte tro annat, än att det var ett spöke; de flydde ut i skogen, yra i hufvudet af förskräckelse. Men de fyra kamraterna satte sig till bords och åto, som om de ämnade fasta i fyra veckor efteråt.

När musikanterna voro mätta, släckte de ljusen och sökte upp soffplatser åt sig, hvar och en efter sin natur och smak. Åsnan lade sig på gödselhögen, hunden bakom dörren, katten i spisen, och tuppen satte sig på takbjälken, och som de voro trötta, somnade de snart. Då midnatten var öfver och röfvarna märkte, att ljuset var släckt och allting tyst i huset, sade anföraren: »Vi borde ändå inte ha låtit vettskrämma oss så!» Och han befallde en röfvar att gå bort till huset och undersöka. Den utskickade fann allt tyst och lugnt, gick in i köket, ville tända ett ljus, tog en svafvelsticka och höll den intill hvad han trodde

vara ett par eldkol i spisen. Men det var inga eldkol, det var kattens glödande ögon, och katten flög i ansiktet på honom, spottade och klöste. Då blef han ytterligt förskräckt och sprang ut genom bakdörren, men hunden, som låg just där, sprang upp och bet honom i benet, och då han skyndade öfver gården förbi gödselhögen, gaf åsnan honom en duktig spark med ena bakhofven. Af allt bullret blef tuppen väckt och skrek med full hals: »Kukeliku!»

Då sprang röfvaren allt hvad han kunde tillbaka till sina kamrater och sade: »Usch då, där inne i spisen sitter en gräslig häxa, som har spottat åt mig och rifvit sönder mitt ansikte med sina långa naglar! Men utanför dörren står en man med en knif; han har stuckit mig i benet; och på gården ligger ett stort odjur, som slog mig med en träklubba, och uppe på taket sitter domaren och ropar: 'Tag fast tjuften!' Lycka var, att jag kom undan med lifvet.»

Sedan vågade rövarena aldrig komma i närheten af huset, men de fyra musikanterna funno sig så väl där, att de inte brydde sig om att fara till Bremen, utan stannade kvar, och det är riktigt sant: den, som sist berättade det, lefver ännu.

23. Räfvesan.

Det var en gång en räf och en räfvesa, som bodde långt inne i skogen i räfhuset. De lefde så godt tillsammans, som äkta folk kan göra det. Men så hände en dag, att räfven gick i bondens hönshus och åt upp hönsen, rubb och stubb. Det var väl mycket för honom. Så blef han sjuk och dog. Hur mycket räfvesan än sörjde och grät, så hjälpte det icke. Han var död och förblef död.

Men efter någon tid började det komma friare till änkan. Lördagskvällen bultade det tre slag på räfhusets dörr. »Gå ut, Murra, och se hvem det är», sade räfvesan. Hon hade till tjänstflicka en kissa, som hette Murra. Då flickan kom ut, stod där en björn på tröskeln.

»God afton», hälsade björnen.

»God afton tillbaka», sade Murra.

»Är räfvesan hemma i kväll?» frågade han.

»Ja, hon sitter inne», svarade flickan.

»Huru är det med humöret i kväll, låter det illa eller väl?» frågade björnen.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer öfver husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade kissan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade björnen.

Då kissan kom in, frågade matmodern:

»Hvem är det, som tassar och bultar på, så att jag inte kan kvällsro få?»

»Det är dina friare», svarade kissan, »jag skulle bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen gör slut.»

»Hurudan rock har han?» frågade räfvesan.

»Fin, vacker, brun»,

sade Murra, »duktig karl och galant uppsyn.»

»Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöfver inte hans råd.»

Murra gick bort, gläntade på dörren och sade:

»Hon ber dig hemåt gå. Hon vill inte ha något råd.»

Ja, så återstod det inte annat för Nalle än att luffa i väg.

Nästa lördagskväll bultade det på igen. Den gången stod det en ulf utanför.

»God afton», sade ulfven.

»God afton tillbaka», svarade Murra.

»Är räfvesan hemma i kväll?» frågade han.

»Ja, hon sitter inne», svarade flickan.

»Hur är det med humöret i kväll, låter det illa eller väl?» frågade ulfven.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer öfver husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade kissan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade ulfven.

»Hvem är det, som bullrar och bultar på, så jag inte kan min kvällsro få?»

»Det är dina friare», svarade kissan, »jag skulle bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen gör slut.»

Nej, först ville räfvesan veta hvad slags rock han hade.

»Len, vacker, grå, lång kropp och litet på», svarade Murra.

»Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöfver inte hans råd», sade änkan, och då Gråtass fick det budet, måste han gå tillbaka med oförrättadt ärende, han också.

Tredje lördagskvällen gick det på samma sätt. Det bultrade tre slag på dörren; kissan kilade ut. Där stod en hare.

»God afton», sade han.

»God afton tillbaka», svarade hon. »Är det främmande, som är ute och färdas så sent på kvällen?»

Ja, det var så, och så frågade också han om räfänkan var hemma och hur det stod till med humöret.

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer öfver husbonds död. Hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade Murra.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade haren.

»Hvem är det, som trippar och bultar på, så jag inte kan min kvällsro få?» sade matmodern, då Murra kom in.

»Det är nog friare, det, mor!» svarade kissan.

»Hurudan rock har han?»

»Mjuk, vacker, vit — tät vadmal och utan slit», sade Murra. Men det blef inte bättre för det. »Låt honom gå, låt honom gå! Jag behöfver inte hans råd», svarade räfvesan.

Så var det den fjärde lördagskvällen. Bäst det var, hördes åter tre slag på dörren till räfhuset.

»Gå ut och se hvad som är på färde, du», sade matmodern till tjänstflickan.

Då Murra kom ut, stod där en räf utanför tröskeln.

»God afton och tack för sist», sade räfven.

»Tack själf för sist», svarade flickan.

»Är räfvesan hemma i kväll? Huru är det med humöret i kväll, låter det illa eller väl?»

»Hon gråter näsan sjuk och röd och sörjer öfver husbonds död; hon vet sig ingen råd, stackars hon», sade flickan.

»Bed henne komma ut, så skall hon få ett råd, som på sorgen gör slut», sade räfven.

»Hvem är det, som svansar och bultar på, så jag inte kan min kvällsro få?» frågade räfvesan.

»Å, det är friarna dina. Jag skulle bedja dig gå ut, så får du ett råd, som på sorgen gör slut.»

»Hurudan är rocken?» frågade räffrun.

»Mjuk, vacker, röd, just sådan som hans, som är död», svarade Murra.

»Kära, med honom vill jag gå, han har nog goda råd», sade änkan. »Tag hit mina sockor grå och knäpp på mig mina skor så små, jag vill gärna med honom gå.»

Honom ville hon ha, och så blef där kalas och bröllop hos räfvesan. Och om han inte varit i hönsgården,

han också, så lefva de i räffuset den dag i dag är, både han och hon.

24. Den fula handen och den vackra handen.

»Nu ska ni få höra!» sade farmor till Petter och Lotta, som sutto på golfvet framför spisel, och de lyssnade uppmärksamt på farmor, när hon började:

Det var en gång en ung bonddräng, som gifte sig med en ung flicka. Hon hette Gertrud, och han hette Sven. De nygifva flyttade in i sin egen stuga, som hade två kamrar, och framför den stod en rönn, där fåglarna sjöngo. En ladugård hade de också, både ko och får och grisar; husgeråd hade de och mat fullt upp. Och de voro lyckliga och sade: »Nu ska vi göra oss glada dagar och riktigt njuta af lifvet.» Och så började de äta och dricka och sofvo om nätterna långt in på morgonen och lade sig om dagen också att sofva.

En vacker dag, just som de skulle äta kvällsvard, så fingo de se — en stor, ful, svart hand med långa fingrar komma in i stugan, men om den kom genom dörren eller fönstret, det sågo de icke. Ser ni, så här kom hon, så här långsamt, gripande mot bordet, och tog bort skålen med vällingen midt för deras näsor, som blefvo så långa, mån I tro, att de kunde ha stött emot hvarandra, om icke Sven och Gertrud hade fallit baklänges af bara

förskräckelse, när den stora, fula handen kom och tog bort deras kvällsvard och försvann, ingen kunde begripa huru. Men de sade: »Vi ska inte bry oss om det, utan lägga oss att sofva, och så är det i morgon lika godt. Men de hade svårt att sofva, ty ufven satt i rönnen och skrek: »Uh, hu, hu!» Och de tyckte, att den fula handen stökade i stugan, men det var så mörkt, att de ingenting kunde se.

Slutligen somnade de likväl. När de vaknade, var det ljusa dagen, och då sade mannen: »Gå nu upp, hustru, och koka kaffe!» Hustrun gjorde upp eld, men just som hon skulle taga kaffepannan, hvad tron I hon fick se? Jo, den där stora, fula handen, som grep i handtaget på kaffepannan och for ut med henne i ett huj, som om det varit genom väggen.

Nu blef mannen mycket ond och sade: »Ja, kom du bara en gång till, din fuling, så skall jag klämma dig, så du skall minnas det; och nu går jag till länsman, jag.» Och han steg upp, klädde sig och ville sätta på sig helgdagsrocken. Men då han skulle taga ned den från spiken, kände han, att någon drog i rocken, som var starkare än han, och när han såg sig om — se, då var det den fula, stora handen, som höll i hans rock och försvann med den, innan Sven hunnit begripa huru det gick till.

Så gick det nu hvar dag. Hvarenda dag kom den fula handen in i stugan och tog bort något, än mat, än kläder, än husgeråd. Nu började man och hustru blifva ängsliga och tänkte: »Hur skall det gå?» En dag hörde de kon råma, och så fingo de se den fula handen, som drog henne vid hornen inåt skogen. Då började Gertrud bitterligen gråta och visste sig ingen råd mer». Nu har jag ingen mjölkstår mer att sätta för min man», sade hon. »Hvad skall jag ge honom att äta?» Hon tänkte mera på

mannen än på sig själf, ty hon var i botten en god och beskedlig människa.

Som Gertrud nu grät och såg upp mot himmelen och bad Gud om råd, tyckte hon, att hon hörde en fågel i trädet sjunga:

»Flit förvärfvar bröd,
flit fördrifver nöd.
Kommer vackra handen in,
så far fula handen ut.»

När hon hörde detta, blef hennes hjärta lättare. Hon torkade sina tårar, tog spinnrocken fram ur vrån, där han med lintåtten på stått bortglömd i flera veckor, och började spinna: surr, urr, surr, urr. Hon tyckte det lät så roligt. »Hvad är det för rolig musik?» frågade mannen, i det han vaknade.

Och nu berättade hustrun för honom huru fågeln sjungit i trädet och huru hon tänkt, att om de började arbeta, så kunde det bli annorlunda med dem. Och han ref sig bakom örat och tänkte, att det kunde vara någon sanning i det där, och så kysstes de och lofvade hvarandra, att de skulle börja lefva på annat sätt.

Hela dagen arbetade de hvar på sitt håll, och hela dagen syntes ej den fula handen till och tog ingenting från dem. Men sant är, att de hade icke mycket att mista, ty så hade den fula handen farit fram. De hade kvar bara en enda gryta och litet potatis i en korg, men intet bröd. När den unga hustrun om aftonen kokade potatisen i grytan, tänkte hon: »Tänk, om den fula handen nu kommer och tar grytan med!» Och hon var i stor ångest. Men nej, ingen ful hand syntes till, och när potatisen var kokad och hon skulle sätta den på bordet, se, då såg hon en liten hvit, vacker hand, som lade en brödkaka vid

hennes tallrik och en vid Svens. Och fågeln i trädet sjöng:

»Flit förvärfvar bröd,
flit fördrifver nöd.
Dröjer vackra handen inne,
så blir fula handen ute.»

Hon blef så glad, så glad, att hon så när hade släppt potatisen ner på golvet för att springa fram och kyssa den lilla välsignade, hvita, vackra handen; men denna försvann i detsamma, och nu kom mannen in från sitt arbete med en stor börda ved, och hustrun berättade under glädjetårar hvad hon sett. Han blef också hjärtans glad, och de satte sig ned att äta. Och på många, många dagar hade maten icke smakat dem så väl. De kände sig lyckligare än på länge och tackade Gud.

Nu blef det ett annat lif. Hvar morgon stego de upp i dagningen och arbetade hela dagen, så att de ibland voro så trötta, så trötta. Men så fingo de ock uppmuntran, ty hvar dag kom den vackra handen in med några af de saker, som den fula handen hade dragit bort; ja, en vacker dag satte hon kaffepannan i spisen och hängde Svens helgdagsrock upp på spiken. Men det allra roligaste var, att en afton fingo de höra ett råmande utanför fönstret. »Min kossa, min kossa, min Majros!» ropade Gertrud och sprang ut. Och se, det var verkligen Majros, som kom igen — den vackra handen förde henne vid hornen — och hon såg på Gertrud med stora, vänliga ögon och råmade förnöjd.

Sven och Gertrud blefvo allt flitigare, och slutligen blefvo de förmögna. De hjälpte gärna fattigt folk med det goda, som de förvärfvat, och berättade för dem sin egen historia och om den fula, stygga handen och den vackra, snälla handen. Men den stygga handen sågo de aldrig mera inom sina dörrar.

25. Sven trogen.

Sven var son af fattiga föräldrar och tjänade på herrgården. Han var en bra gosse, och därför tyckte herrskapet om honom. Ja, hans husbonde brukade säga, att Sven var den af alla tjänarna, som han mest litade på, och kallade honom Sven trogen.

En dag kom en främmande herre på besök. För honom berömdes husbonden sin Sven. »Det är en gosse att lita på», sade han; »aldrig har han sagt mig en osanning, och inte kommer han att göra det heller.»

»Det är inte värdt att vara för säker på det», sade den främmande. »Kanske har han aldrig varit satt på något svårt prof.»

Men husbonden menade, att på Sven kunde han tryggt lita.

»Låt mig pröfva honom då!» sade gästen, och därtill fick han tillåtelse. Sven blef inkallad, och när han kom, sade husbonden:

»Hör på, Sven! Du skall rida in till staden. Hos guldsmeden skall du hämta ett paket med silfverskedar, och så skall du lämna ett bref i den här herrns hus. Du kan taga min egen ridhäst, och eftersom det är sent, är det inte värdt, att du rider hem förrän i morgon.»

Men i brevet stod, att den främmande herrns tjänare skulle taga Sven med ut i staden i glada sällskap och narra ifrån honom hästen och allt hvad han hade. Det gjorde de också. När Sven vaknade den andra morgonen, var det första han kom ihåg, att han måste begifva sig hem utan både häst, paket och penningar. Med tungt hjärta iklädde han sig de nedsmutsade och trasiga paltor hans falska vänner gifvit honom i stället för hans snygga kläder, tog kappen och vandrade åstad.

Sven var mycket ond på sig själf då han gick vägen fram. Han tyckte, att det var alldeles omöjligt för honom att omtala för sin husbonde hur han burit sig åt. »Hur

skall det gå, när jag kommer hem?» sade han för sig själf.
»Jag vet hvad min husbonde skall fråga mig, men hvad jag skall svara, det vet jag inte.»

Då han kommit så nära hemmet, att han kunde se själfva gårdsbyggnaden, sade han: »Jag skall försöka lära mig hur jag bör uppföra mig, när jag kommer inför min husbonde.»

Därpå stötte han käppen ned i jorden och hängde sin hatt på den. »Nu är du min husbonde», sade han till käppen. Därpå gick han några steg ifrån den. Sedan han vändt sig om mot käppen, sade han: »Välkommen Sven trogen!» Han tänkte nämligen, att hans herre skulle säga så. Sedan fortfor han: »Tack, nådig herre!» — »Men så

du ser ut! Hvar är hästen? Hvar äro dina kläder?»
»Nådig herre, dem har jag förlorat. Ute i skogen blef jag öfverfallen af röfvere. De togo från mig både häst och kläder. Jag kunde endast rädda lifvet.»

Då han hade sagt detta, tyckte han, att käppen ruskade på hufvudet. Däraf kunde han förstå, att hans förklaring icke dugde.

Nu begynte Sven ånyo: »Välkommen, Sven trogen!»

»Tack, nådig herre!»

»Så du ser ut! Hvar är hästen? Hvar äro kläderna?»

»Jag red vilse och kom ut i en mosse. Hästen sjönk ned i djupet. Jag kunde rädda mig, men ej taga något med mig.»

Åter ruskade käppen på hufvudet. Att förklaringen icke dugde, kunde Sven förstå. Åter började han: »Välkommen Sven trogen!»

»Tack, nådig herre!»

»Så du ser ut! Hvar är hästen? Hvar äro kläderna?»

»Människorna voro falska, och vinet var sött, därför förlorade jag både kläder och häst.»

Då tyckte han, att käppen nickade. »Ja», sade han, »så gick det till, och så skall jag säga.»

Han satte den gamla hatten på hufvudet, tog käppen i hand och gick strax upp till sin herre. Den främmande var ännu kvar hos honom. Då husbonden fick se sin Sven, sade han ej välkommen till honom. Han kallade honom icke heller Sven trogen, utan han ropade till honom med barsk stämma: »Hvad går åt dig, Sven? Har du förstört hästen och kläderna?»

»Ja», svarade Sven, »människorna voro falska, och vinet var sött; därför förlorade jag både häst och kläder.» Därefter omtalade han hur allt gått till. Husbonden sade då: »Visst hade det varit bättre, om du inte låtit narra dig, men det är godt, att du talat sanning, Sven. Hästen och det andra är i godt förvar. Jag har blott velat pröfva din sanningskärlek. Låt nu se, att du blir vis af skadan, såsom det heter i ordspråket.»

26. Historier från Kråkvinkel.

I. Det törstiga trädet.

Det var en gång några karlar från Kråkvinkel, som gingo förbi en damm. Där fingo de se ett träd, som stod tätt vid stranden och lutade, så att en stor gren hängde ut öfver vattnet.

»Nej, se, ett sådant träd!» sade en. »Hvarför böjer det sig ut öfver vattnet på det sättet?»

»Det vill spegla sig», sade en annan.

»Hvad ni är dumma!» sade den tredje. »Förstår ni inte, att trädet är törstigt? Det vill dricka, men kan inte böja sig nog djupt ner.» Han trodde, att den stora grenen var en snabel, som trädet sträckte ned emot vattnet.

»Ja, det är törstigt», utropade den förste. »Stackars träd! Ska vi inte hjälpa det att få dricka? Om en af oss klättrar upp och håller sig fast i den stora grenen och en annan hänger sig fast vid hans fötter och sedan den tredje hänger sig vid den andres fötter, så kunna vi kanske böja det ända ner till vattnet.»

Det tyckte de andra var bra påhitadt, och de gjorde så. Men just som alla hade hängt sig fast, började det göra ondt i händerna på den, som var öfverst och höll i grenen.

»Vänta litet», skrek han, »och håll riktigt väl fast, medan jag spottar i händerna och tar bättre tag!»

Och så släppte han grenen med bägge händerna, och — plask! — föllo de i vattnet allesammans!

II. Kyrkklockan.

En gång hade en skälm inbillat kråkvinkelsborna, att fienden var i riket och att han snart skulle komma och intaga Kråkvinkel. Eftersom de icke hade någon bössa att försvara sig med, tyckte de, att det var bäst att rädda hvad de kunde, innan fienden kom. Det dyrbaraste de ägde, deras kyrkklocka, skulle räddas först. Med stort besvär fingo de den ner ur tornet; men hvar skulle de gömma den, så att fienden inte kunde

taga rätt på den? De rådslogo länge, hit och dit. Till sist sade en af dem: »Låt oss lägga klockan nere på sjöbotten! Där kan fienden inte hitta den.»

Det var ett godt råd, tyckte alla, och så släpade de klockan ned i en stor båt, rodde långt ut på sjön och kastade skatten öfver bord. När det var gjordt, började de tänka sig om och sade till hvarandra:

»Nu är klockan väl gömd för fienden, men hur skola vi själfva finna den, när fienden är borta?»

Men en af dem var klokare än de andra; han sprang upp och sade: »Det skall nog bli råd för: vi kunna ju sätta ett märke, där vi kastade ut den.»

Därmed drog han sin fällknif ur fickan och skar en djup skåra i den reling, öfver hvilken de hade kastat klockan, och sade: »Här var det.»

När detta var gjort, rodde de lugnt till land och trodde så säkert, att de skulle kunna leta rätt på sin klocka efter det märket.

III. Kräftan.

En stackars oskyldig kräfte hade kommit vilse och råkade till all olycka komma till Kråkvinkel. Då Kråkvinkelsborna sågo, att kräfte hade många fötter och en i öfrigt underlig skapnad, blefvo de mycket förskräckta, ty de hade aldrig förut sett en kräfte, och samlades för att

afgöra hvad detta kunde vara för en besynnerlig varelse. Ingen visste det. Slutligen sade den välvisade domaren: »Det måtte vara en skraddare, eftersom han bär två saxar på sig.»

För att utröna dettalade kråkvinkelsborna kräfte på ett stycke dyrbart kläde,

och åt hvilket håll kräfte än kröp, klippte en af dem efter henne med en sax i tyget, ty de kunde ju inte tro annat, än att kräfte som en riktig mästerskraddare ritade ut mönster till en ny dräkt, som de genast skulle apa efter. Så klippte de slutligen sönder tyget, så att det inte dugde till något, och då märkte de äntligen, att de misstagit sig.

Då steg en af dem fram och sade, att han hade en förståndig son, som färdats vida omkring i världen; han hade till och med gjort en resa, som räckt i hela tre dagar; han hade under sin färd sett många djur och skulle nog kunna säga hvad detta var. Och så blef sonen tillfrågad.

Denne besåg djuret från alla sidor; han visste rakt inte hvar han skulle gripa tag i det eller hvar det hade hufvudet, ty eftersom kräftan kröp baklänges, trodde han, att hufvudet satt, där stjärten sitter. Slutligen sade han: »Så många underliga ting jag än sett i världen, har jag dock aldrig skådat något sådant. Men jag vill säga er min mening: om djuret inte är en dufva eller en stork, så är det säkert en hjort, ty det tyckes ha horn.»

Nu visste kråkvinkelsborna lika mycket som förut, och då en af dem fattade tag i kräftan, nöp hon honom med sin hvassa sax, så att han började skrika: »Hjälp, hjälp! En mördare, en mördare!»

Då de andra sågo detta, tillsatte de genast en domstol, och följande dom afkunnades: »Alldenstund ingen kan afgöra hvad för en varelse detta mände vara, men det bevisats, att han utgifvit sig för skraddare, under det han uppenbarligen är ett bedrägligt, skadligt, ja mordiskt djur, så dömes han att som en bedragare och mördare afrättas, och skall han, till straffets skärpande, dränkas.»

På grund af detta utslag öfverlämnades åt en af stadsborna det farliga uppdraget att lägga kräftan på ett bräde och bära henne till sjön. Kråkvinkels alla invånare följde med, och i deras åsyn blef brottslingen kastad i vattnet. Då kräftan kände sig vara i sitt rätta element, sprattlade hon med fötterna och började krypa baklänges. Men många af kråkvinkelsborna kunde inte utan stort medlidande se detta. Några började gråta och sade: »Se bara hur den stackaren plågas!»

29. En friarehistoria.

Det var en gång en gosse, som skulle gå ut och fria. Han gick först och såg sig om på många ställen, och så kom han en dag till ett ställe, där folket var slarvigt och fattigt; men då friaren kom, ville alla se förmögna

ut, det kan man väl veta. Flickans far hade fått en ny ärm i den gamla slitna tröjan sin. »Sitt ner, sitt ner!» sade han till friaren. »Men här är då så dammigt öfverallt!» Och så gick han omkring och gned och borstade på bänkar och bord med den nya tröjärmen; den andra armen höll han

på ryggen. Modern hade fått en ny sko; med den sparkade hon till allting, pallar och stolar. »Här står så mycket i vägen, här behöfver städas», sade hon. Så ropade de på dottern, att hon skulle komma och städa. Hon hade fått

en ny mössa, därför stack hon in hufvudet genom dörren och nickade. »Jag kan väl inte vara öfverallt heller», sade hon.

Joo, det var rikt folk, som friaren där hade kommit till!

30. Ondt samvete bär domen i barmen.

En räf kom en gång, varm och flämtande, till lejonets kula, där djurens konung tog emot sina undersåtars klagomål.

»Ack, Ers Majestät», sade den plirande räffen, »jag söker min lagliga öfverhets beskydd emot baktal och onda rykten. I dag på morgonen hittade jag ett tryckt papper; min glädje var stor, ty jag hoppades i min enslighet få roa mig med att läsa något nytt. Men Ers Majestät lär med fasa höra, att jag i samma skrift utmålas med de svartaste färger: jag beskylles för falskhet, bedrägeri, skenhelighet, inställsamhet, ja, hvem hinner räkna upp alla de

vederstyggliga fel, som man vill påbörda mig. Läs själf, nådigaste konung, och pröfva om slikt ej förtjänar strängt straff!»

Lejonet ögnade igenom skriften och sade: »Hvad heter du?»

»Mickel», svarade räfven.

»Hvar står ditt namn här i skriften?» frågade lejonet. »Jag kan inte finna det.»

»Mitt namn», invände räfven litet förlägen, »jag nämnes inte uttryckligen, men en korp, som är god vän och granne till mig, har sagt, att beskrifningen passar in på mig till punkt och pricka, så att ingen kan taga miste om hvem som menas.»

»Du stackars däre!» utropade lejonet. »Förstår du icke, att här talas om fel i allmänhet? Lef rättskaffens, så behöfver du icke känna dig träffad.»

31. Björnen i skolan.

En gosse vid namn Henrik, som för många år sedan ströfvade omkring i skogarna i den del af Amerika, där björnar brukade uppehålla sig, fann en dag en björnung. Den liknade en hundvalp och var öfver hela kroppen betäckt med tjockt brunt hår. Gossen förde honom med sig hem, gaf honom mat och vårdade honom väl, och björnungen blef snart så tam som en hund. Hvar dag gick gossen till skolan, som låg ett stycke från hans hem, och det dröjde ej länge, innan björnungen följde med. Då gossen vid framkomsten sade till honom: »Spring nu och lek, medan jag läser», rusade björnungen ut på fältet

och sprang omkring där, tills lektionerna voro slut, och då gossen ropade: »Kom, kom, nu ska vi gå hem!» skyndade han fram till sin herre och följde honom lika troget som en hund. I början blefvo de andra skolbarnen rädda för Henriks björn och ropade: »Hu då, en björn! Han bits, låt oss gömma oss!» Men det dröjde ej länge, förrän de blefvo goda vänner med honom. Många af barnen hade sin frukostmat i små påsar och korgar. Dessa upphängdes på spikar i väggen, och på lekstunderna togos de ned. »Kom hit, nalle, skall du få något godt!» ropade gossarna, och då björningen kom, fick han smaka deras smörgåsar, äpplen och päron.

En lång tid förflöt på detta sätt, men en dag var björningen försvunnen. Man sökte efter honom, men utan framgång. Han hade återvändt till skogen.

Många år förflöto, och under tiden inträffade stora förändringar i skolan. Den gamla lärarinnan dog, och en ny intog hennes plats. En ny uppsättning af skolbarn fyllde bänkarna i det gamla skolhuset.

En mycket kall vinterdag råkade en af gossarna lämna dörren på glänt, och plötsligt inträder i skolrummet en stor björn. Det blef en faslig uppståndelse, somliga sprungo till dörren, andra hoppade upp på borden, en tjock och klumpig pojke kastade sig ut genom fönstret, några små flickor gömde sig under pulpeterna. Blott en enda af gossarna tappade ej modet, utan grep ett vedträ och ropade: »Var inte rädda, flickor! Jag skall försvara er.» Men björnen gjorde ingen för när. Han gick lugnt fram

till brasan för att värma sig och tycktes känna sig hemma-stadd i det varma och trefliga rummet. Björnen värmde sig en stund och gick sedan bort till den vägg, där barnens matkorgar och påsar hängde. Under det han stödde sig på bakbenen, tog han ur dem för sig med ramarna bröd och frukt samt andra goda saker. Sedan gick han lugnt samma väg han kommit.

Emellertid hade den gosse, som hoppat ut genom fönstret, sprungit till byn och ropat: »Hjälp, hjälp! En björn är i skolan, och han äter upp dem allesamman!»

Några unga karlar gingo genast ut med sina bössor för att skjuta björnen. Som spåren voro mycket tydliga i snön, upphunno de honom snart och dödade honom.

Af några märken på hans skinn förstodo de, att den stackars björnen icke var någon fiende, utan deras gamle vän från skoltiden. Stor blef därför deras sorg öfver hans död.

32. Olof och vargarna.

Olofs föräldrar bodde på en präktig gård i Dalarna. En vinterdag vid middagstiden ropade fadern sin gosse in från kälkbacken och sade till honom: »Hör på, Olof, mor behöfver i morgon sitt stora bryggekar, som de lånat hos Per Månsson i granngården. Kan du fara och hämta det? Föret är godt, och du får taga bredsläden och de gamla hästarna; de skena inte bort med dig.»

Gossen fick brådt att göra sig i ordning och glömde icke att taga med den goda slidknifven, som han fått af far. Granngården låg en hel mil från Olofs hem, och vägen gick genom den täta, mörka furuskogen. Men Olof var inte rädd, han. Inte heller gjorde han sig brådtom där borta hos Per Månssons, och så hände det sig, att det blef kväll, innan han begaf sig på hemvägen. Men hvad gjorde det?

Om en stund gick månen upp. Men hvad kom åt de gamla hästarna, som annars voro så stadiga? De fnyste och började skena åstad, som om de blifvit alldeles vilda. Olof försökte lugna dem, men det var förgäfvets. Han lyssnade: plötsligt hörde han ett besynnerligt ljud, ett doft tjutande, och nu förstod han hur det var fatt. Vargarna voro efter honom!

Tänk en hel flock grymma, hungriga vargar, som jagade efter honom i den ödsliga skogen! Men Olof var en rask gosse och van att reda sig på egen hand. Det bästa var dock, att han hade lärt sig att förtrösta på Gud i alla faror. Därför tappade han icke modet så lätt, utan tänkte på hur han skulle kunna rädda sig. »Nu äro goda råd dyra», tänkte han. Plötsligt föll det honom in ett sätt att rädda sig. Han drog sin skarpa knif ur slidan och lade sig på magen ned i släden, så att han kunde nå draglinorna. Med ett par duktiga snitt skar han dem tvärt af. När hästarna blefvo lösa, rusade de i vildt galopp mot hemmet. »Det var bra», sade Olof, »skynden er nu, så att de få veta där hemma hur det står till!» Därpå välte han kvickt karet från släden ned på vägen och satte sig under det, så att han var alldeles gömd. I det rymliga karet hade han god plats att röra sig.

Inom en minut voro vargarna framme. De nosade på släden och refvo omkring halmen, och då de icke funno någonting där, kommo de till karet. De kunde strax lukta, att där var en läcker munsbit, och den ville de komma åt. De stötte och skuffade till karet från alla sidor, men det stod säkert. De kunde väl rubba det, men icke lyfta det från marken.

Då nu vargarna märkte, att det icke lyckades på det sättet, stack en stor varg sina framtassar in under kanten af karet och försökte lyfta upp det. Men Olof var på sin vakt, tog knifven och skar ett duktigt tag tvärs öfver var-

gens tassar. Det gjorde just icke godt, och mäster Varg drog tassarna fort tillbaka, tjutande af smärta. En andra, en tredje och fjärde varg försökte därefter sin lycka, men det gick dem på samma sätt. Snön rundt omkring färgades röd af blod, och vargarna tjöto af hunger och raseri.

Hästarna hade emellertid kommit hem och stannade, skälfvande och skummande af svett, utanför staldörren. »Ack se», klagade modern, »hästarna äro komna hem utan Olof och släden! En olycka har visst händt; vargarna äro så stygga, de ha kanske ätit upp vårt barn.» Fadern sprang ut, ropade på sina drängar och tillkallade äfven ett par torpare, som

bodde nära hans gård, och så skyndade de alla till skogen, beväpnade med bössor.

Hundarna följde också med. De hade icke

hunnit

långt, förrän

de hörde vargarnas tjut, och snart kunde de i månskenet se släden och karet och hela vargflocken.

»Min stackars gosse!» sade fadern bedröfvad, »honom ha nog vargarna redan gjort slut på.» — »Nej, visst inte», tröstade en gammal erfaren torpare, »gossen finns där nog; för den tomma slädens skull gjorde vargarna visst inte så mycket oväsen.»

Vargarna hade så brådtom, att de inté märkte folket, som nalkades, utan skyttarna kommo tillräckligt nära för att kunna skjuta. Skotten smällde, och tre vargar stupade. I

detsamma rusade hundarna med högt skall på de öfriga, som togo till flykter inåt skogen.

»Olof, var är du?» ropade fadern.

»Här, käre far, i karet. Lyft upp det, så att jag kan komma ut!»

Karet lyftes upp, och Olof sprang fram alldeles oskadad och föll sin far om halsen.

Med stor glädje återvände de alla till hemmet.

33. Rövaren och korfven.

En landtman reste från staden till sitt hem med en tämligen stor penningssumma i plånboken. Vägen ansågs icke säker, ty den gick igenom en tjock skog, där brottslingar och hvarjehanda löst folk ibland ströko omkring. Ungefär halfvägs från staden låg ett stort värdshus, där landtmannen brukade resta. Denna gång hade han många göromål i staden, så att han icke begaf sig hemåt förrän i skymningen. Då han ännu hade ett godt stycke väg igen till värdshuset, rusade plötsligt en karl fram ur ett busksnår, fattade hästen vid betset och tvingade honom att stanna. Den resande hade inte något vapen med sig; hvad skulle han göra? Lyckligtvis var han en fyndig karl och alldeles inte rädd: han ryckte upp en halfäten korf ur sin matsäckspåse, som låg bredvid honom, siktade på rövaren med korfven som med en revolver och ropade:

»Släpp hästen, annars skjuter jag!»

Rövaren släppte taget och sprang förskräckt in i skogen igen.

Landtmannen dref på sin häst och kom snart i rask fart till värdshuset. Han lämnade häst och åkdon i drängarnas förvar och gick in för att prata med värdens. Några grannar och vänner fann han där före sig, ett par andra kommo efteråt, och nu berättade han sitt äfventyr.

Alla skrattade hjärtligt och berömde hans rådighet; ingen lade märke till att en slusk under tiden kom in, drack en mugg öl vid disken, betalade och gick sin väg.

När landtmannen ville fortsätta hemresan, sade värden till honom:

»Nog vore det bättre, om du stannade här, tills det blir ljust i morgon.»

»Det har jag inte tid till», svarade landtmannen.

»Tag åtminstone min revolver med dig», bad värden.

Ja, det sade landtmannen inte nej till. Han åkte emellertid ett godt stycke, utan att något farligt hördes af. Men

vid en krökning af vägen, just där skogen var tätast, rusade en karl fram och högg tag i hästens betsel.

Nu höjde landtmannen den verkliga revolvern:

»Packa dig bort, annars skjuter jag!»

»Med din gamla korf, hvasa?» frågade rövaren hänskrattande.

Men i samma ögonblick small skottet, och med ett jätterrop flydde rövaren.

Landtmannen var räddad för andra gången och kom snart välbehållen hem till de sina.

34. Hittefågel.

Det var en gång en skogsvaktare, som gick till skogen för att jaga, och då han kom in i skogen, hörde han ett skrik, som liknade ett litet barns. Han gick åt det håll, hvarifrån skriket kom; till slut fick han se ett högt träd, och däruppe satt ett litet barn. Modern och barnet

hade inslumrat under trädet; en rofågel hade fått syn på barnet i moderns famn, flugit dit, tagit det i näbben och satt det i det höga trädet.

Skogsvaktaren steg upp i trädet, hämtade ned barnet och tänkte: »Du skall ta barnet med dig hem och uppfostra det tillsammans med din Lena!» Han tog hem det, och de två barnen växte upp tillsammans. Men barnet,

som han funnit i trädet, kallade han Hittefågel, emedan en fågel fört bort det. Hittefågel och Lena hade hvarandra så kära, att de blefvo ledsna, så snart de icke sågo hvarandra.

Skogsvaktaren hade en gammal elak köksa, som liknade en häxa. En afton tog hon två ämbar och började

bära in vatten, och hon gick icke *en*, utan många gånger ut till brunnen. Lena såg det och sade: »Hör du, gamla Sanna, hvarför bär du in så mycket vatten?»

»Om du lofvar att inte säga det för någon människa, så skall jag väl tala om det för dig.»

Då Lena lofvade, att hon icke skulle säga det för någon, sade Sanna: »I morgon bittida, medan skogvaktaren är på jakt, skall jag koka vattnet, och då det sjuder, kastar jag Hittefågel i kitteln.»

Tidigt följande morgon steg skogvaktaren upp och gick ut på jakt, och när han gick, lågo barnen ännu i sin säng. Då sade Lena till Hittefågel: »Öfvergif du inte mig, så skall jag inte öfvergifva dig.» Hittefågel svarade: »Hvarken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Jag vill bara tala om för dig, att gamla Sanna vill döda dig. Men vi skola genast stiga upp och kläda på oss, och så skola vi springa vår väg.» De båda barnen stego upp, klädde fort på sig och gingo sin kos. Då den elaka köksan om en stund kom för att hämta Hittefågel, voro båda barnen borta. Då blef hon förskräckligt ängslig och sade för sig själf: »Hvad skall jag nu säga, då skogvaktaren kommer hem och får se, att barnen äro borta? Fort efter dem, så att vi få dem hem igen!»

Då skickade köksan efter tre drängar, som skulle springa ut och söka rätt på barnen. Men barnen sutto i skogsbrynet, och då de på långt håll sågo de tre drängarna löpa omkring, sade Lena till Hittefågel: »Öfvergif du inte mig, så öfvergifver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Hvarken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Blif du en rosenbuske och jag en ros på den!»

Då nu de tre drängarna kommo till skogen, så fanns där blott en rosenbuske med en ros i toppen, men ingenstädes några barn. De sade: »Här är ingenting att göra» och gingo så hem och berättade för köksan, att de icke sett annat än en rosenbuske med en ros i toppen. Då

bannade den gamla dem: »Ni dumbommar, ni skulle ha skurit sönder rosenbusken, brutit af rosen och fört den med er hem; fort ut och gör det!»

De måste alltså för andra gången ut och söka. Men barnen sågo dem på långt håll. Då sade Lena: »Hittefågel, öfvergif du inte mig, så öfvergifver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Hvarken nu eller någonsin». Lena sade: »Blif du en kyrka och jag en ljuskrona i den!» Då nu de tre drängarna hunno fram, fanns där intet annat än en kyrka och i den en ljuskrona. De sade till hvarandra: »Hvad ska vi göra här? Låt oss gå hem!»

När de kommo hem, frågade köksan om de inte hittat något. Nej, de hade inte funnit något annat än en kyrka och i den en ljuskrona. »Sådana nöt ni är», bannade köksan, »hvarför har ni inte brutit ned kyrkan och tagit ljuskronan med er hem?»

Nu gaf den gamla köksan sig själf i väg i sällskap med de tre drängarna för att söka efter barnen. Men barnen sågo drängarna på långt håll, och köksan vaggade efter dem. Då sade Lena: »Hittefågel, öfvergif du inte mig, så öfvergifver jag inte dig!» Hittefågel svarade: »Hvarken nu eller någonsin.» Då sade Lena: »Blif du en damm, så blir jag en and i den!»

När köksan kom fram och fick se dammen, böjde hon sig ned för att dricka ur den. Men anden kom simmande, fattade med näbben köksan i hufvudet och drog ned henne i vattnet. Så drucknade den gamla häxan. Sedan gingo barnen tillsammans hem och voro hjärtligt glada, och om de icke äro döda, så lefva de ännu.

35. Patrask.

Tuppen sade till hönan: »Nötterna äro mogna; ska vi inte gå upp på berget tillsammans och äta oss riktigt mätta, innan ekorren plockar af dem alla?»

»Jo», svarade hönan, »kom, så skola vi göra oss en glad dag!»

De gingo således upp på berget, och som det var en klar dag, stannade de ute till sent på kvällen. Nu vet jag inte om det var därför att de ätit sig så mätta eller därför att de ville slå på stort, men de ville inte gå hem till fots, och tuppen gjorde en liten vagn af nötskal. Då den var färdig, satte hönan sig upp i vagnen och sade till tuppen: »Nu kan ju du spänna dig för!»

»Nej», svarade tuppen, »det vill jag inte vara med om! Hellre går jag hem till fots, än jag låter spänna mig för; så ha vi inte gjort upp. Kusk kan jag väl vara och sitta på kuskbocken, men dra själf, det gör jag inte.»

Medan de så tvistade, kom en anka fram och snattade:

»Ni tjufherrskap, hvem har gett er lof att taga något på mitt nötberg? Vänta bara, det skall bekomma er illa!» och med dessa ord rusade hon på tuppen. Men tuppen var inte feg; han försvarade sig mot ankan och högg henne så eftertryckligt med sin sporre, att hon måste bedja om nåd och till straff gärna lät spänna sig för vagnen. Tuppen satte sig nu som kusk på kuskbocken, och så bar det af i karriär. »Anka, kila du på allt hvad du kan!» ropade tuppen. Då de kommit ett stycke på vägen, mötte de två vandrare, en synål och en knappål. Dessa ropade: »Håll, håll! Snart blir det alldeles becksvart, och då kunna vi inte gå ett steg vidare; det är så smutsigt på vägen; kunna vi inte få åka med ett stycke? Vi ha varit på skräddarhärberget utanför staden och glömt oss kvar.» Tuppen lät

dem stiga upp, emedan de voro så magra, att de inte togo mycken plats; dock måste de lofva att inte trampa honom och hans höna på tårna.

Sent på kvällen kommo de till ett värdshus, och eftersom de inte ville resa vidare den natten och ankan var öm i fötterna och vaggade från den ena sidan till den andra, gingo de in. Värden gjorde i början många invändningar, emedan huset var fullt; han tyckte väl också, att det inte såg ut att vara något fint folk. Men då de talade så bevekligt och lofvade honom det ägg, som hönan lagt under vägen, och att äfven få behålla ankan, som hvar dag värpte ett, gaf han slutligen med sig.

Nu läto de rikligen undfägna sig och kalasade duktigt. Tidigt på morgonen, i dagbräckningen, medan alla lågo i sin söta sömn, väckte tuppen hönan, hämtade ägget, hackade hål på det, och så åto de upp det tillsammans, men skalet kastade de i spisen. Sedan togo de synålen, som ännu sof, och satte den i värdens länstolskudde och knappnålen i hans handduk. Därpå flögo de utan vidare i väg öfver heden.

Ankan, som ville sofva under bar himmel och därför stannat kvar på gården, fick höra dem flaxa bort. Då blef hon mycket glad och sökte upp en bäck, i hvilken hon sam i väg, och det gick fortare undan, än när hon var spänd för vagnen.

Ett par timmar senare steg värden upp, tvättade sig och skulle just torka sig på sin handduk, då han ref sig i ansiktet på knappnålen. Därpå gick han till köket för att tända sin pipa, men då han kom till spisen och blåste i askan för att få eld, flög det äggskal i ögonen på honom. »I dag vill då allt ondt åt mitt hufvud,» utbrast han och satte sig förargad i länstolen. Aj, aj, då träffade synålen honom ännu värre, och det icke i hufvudet utan i ryggen, så att han for upp af förskräckelse. Nu blef han riktigt ond och började misstänka de gäster, som kommit sent kvällen förut, och då han gick och såg efter, fann han, att de voro

borta. Då lofvade han att aldrig mer härbärgera ett sådant patrisk, som äter mycket, intet betalar och dessutom till tack ställer till spektakel.

36. Doktor Allvetande.

Det var en gång en fattig bonde, som hette Kräfta, men för honom gick det alls inte »kräftgången», tvärtom, det gick framåt för honom i allt, som vi snart skola få höra, och däraf synes det ju, att han inte *var* någon kräfta, utan bara *hette* så. En dag hade han med sina oxar kört ett lass ved till staden och sålt det för två riksdaler till en rik och förnäm läkare. Då han fick sina penningar, satt doktorn just till bords i sin präktiga matsal och åt och drack, det raraste, som fanns. »Ack», tänkte Kräfta, »om jag också kunde bli en sådan där doktor! Det vore något, det!» Han blef så förtjust i den tanken, att han till sist inte kunde låta bli att fråga om han inte också skulle kunna bli doktor. »Å jo», svarade doktorn, »det kan gå lätt nog, om du gör, som jag säger. Du skall sälja dina oxar och din vagn och köpa dig en abc-bok; men den måste vara inbunden i guldpaper, och på sista bladet i boken skall den röda tuppen stå, som hackar alla olydiga barn. Just en sådan abc-bok måste det vara, annars är den till ingen nytta. Sedan låter du måla en skylt med de orden: **Här bor doktor Allvetande** och hänger den öfver din port. För det tredje skaffar du dig sådana kläder, som passa för en medikus, nämligen en rabarberfärgad rock och en blommig väst, som räcker ned till knäna; detta för att du skall få ett lärdt och förnämt utseende, ty du är visserligen ganska förständig, men du ser inte så ut, och det är ändå det, som allt egentligen kommer an på; men rocken och västen ska hjälpa alltsammans. Dessa tre saker äro de viktigaste. För resten kan du också gå in på apoteket och köpa några medikamenter och an-

nat, som hör till doktorerandet, men därmed är det inte så noga.»

Bonden gjorde allt, som doktorn rådt honom till. Då han nu hade doktorerat en tid, fastän inte länge, hände det, att en rik greve blef bestulen på några påsar guldmynt. Han lät spana och rannsaka och lofvade en stor belöning åt den, som kunde upptäcka tjuven, men det var förgäfvets. Till slut sade någon: »Doktor Allvetande i byn här bredvid skall ju veta allt: han måste väl veta hur saken hänger ihop.» Greven for genast till doktor Allvetande och bad honom komma med till det gref-

liga slottet för att undersöka saken, ty säkert vore tjufvorna ibland husets folk. Jaa då, doktorn lofvade komma, men Greta, hans hustru, måste få lof att följa med. Det fick hon, och hon satte på sig sin bästa mössa med eldröda band och en vacker, storrosig klädning — hon hade ju *blifvit en fin fru*, må veta!

När de kommo till slottet, skulle de först äta middag vid grevens bord. Då en betjänt kom in med första rätten, stack den goda lukten bonden i näsan: han stötte sin hustru i sidan och sade: »Se, Greta, det var *den första!*» Han menade, att det var den första rätten. Men betjänten trodde, att doktorn menade, att han var den förste tjuven, och eftersom han verkligen var det, blef han ängslig och sade till sina kamrater, när han kom ut: »Nu bli vi olyckliga, den doktorn vet allt; han har sagt, att jag är den förste.»

Den andre betjanten måste nu in med det andra fatet, hur rädd han än var. Då stötte bonden åter sin hustru i sidan och sade: »Se, Greta, det är *den andra!*» Betjanten lagade, att han snart kom ut. Lika illa gick det för den tredje betjanten. Nu kom den fjärde med ett stort, öfvertäckt fat, och grefven sade: »Visa nu er konst, herr doktor, och säg, innan locket tages af, hvad som är på fatet!» Nu var doktor Allvetande i en vacker klämma. I sin ångest utropade han: »Ack, stackars Kräfta, nu är du illa därän!» Och se! — händelsen gjorde, att det var krafter på fatet. Grefven sade: »Ni är en stor man, herr doktor; nu litar jag på att ni vet hvar mina penningar äro.»

Nu ryckte en betjänt doktorn oförmärkt i rocken och gjorde en min åt honom, att han skulle gå ut. Där utanför dörren stodo nu alla fyra tjufvarna och lofvade att ge tillbaka alltsammans och dessutom betala honom allt hvad de kunde skrapa tillsammans, bara han lofvade att inte förråda dem, ty om någon finge veta, att de voro tjufvar, skulle de råka illa ut. De visade honom också hvar penningpåsarna lågo gömda. Doktorn var nöjd, gick in igen, afslutade sin middag och sade därpå: »Nu vill jag se efter i min bok hvar det stulna finns.» Men det fanns en femte betjänt, som stod och såg på doktorn, medan han letade i boken. »Den karlen ser ju så dum ut som ett spån,» tänkte betjanten; »hvad kan en sådan veta?» Men han var ändå inte rätt säker, ty han hade ett ondt samvete; han kröp därför in i den stora spisen och hörde noga efter hvad doktorn sade. Emellertid hade Kräfta inte strax fått rätt på tuppen, därför bläddrade han fram och tillbaka och sade: »Jag vet, att han finns där, och jag skall nog få fram honom.» Betjanten i spisen trodde, att doktorn menade honom; han sprang förskräckt fram och ropade: »Den mannen vet allt!»

Nu visade doktor Allvetande för grefven hvar penningpåsarna lågo, men sade inte hvem som stulit dem, och därför fick han mycket pengar både af grefven och

af betjänterna. Dessutom spriddes öfverallt ryktet om den allvetande doktorn, och folk kom till honom från alla håll och sökte hjälp, så att han blef både rik och berömd.

Några kvickhufvuden försäkrade visserligen, att det var ur en abc-bok han hämtade all sin visdom; men hvem kunde tro ett så orimligt förtal? Doktorn själf skrattade åt dem och kallade dem dumhufvuden och fick allt godt och beskedligt folk på sin sida.

37. Fru Holle.

En änka hade två döttrar; den ena var vacker och flitig, den andra ful och lat. Men hon hade den fula och lata mycket kärare än den andra, emedan det var hennes riktiga dotter. Den andra måste göra allt arbete. En dag satt hon vid brunnen och spann så flitigt, att blodet trängde fram ur fingrarna. Nu hände sig en gång, att spolen var alldeles blodig. Hon böjde sig ned för att tvätta af den i brunnen, men den gled ur hennes hand och föll i vattnet. Hon försökte taga upp den, men stupade i brunnen och sjönk djupt, djupt ned.

Hon befann sig plötsligt på en grön äng, där solen sken och tusentals blommor prunkade. Då hon gick öfver ängen, kom hon till en bakugn, som var full af bröd, och brödet ropade: »Ack, tag ut mig, tag ut mig, annars förbrännes jag!» Då skyndade hon sig att taga ut alltsammans. Sedan gick hon till ett träd, som var fullt med äpplen, och det ropade: »Ack, rista mig, rista mig, vi äpplen äro allesammans mogna!» Då riste hon trädet, så att äpplena föllo ned, som om det regnat; därefter samlade hon dem i en hög och gick vidare.

Till slut kom hon till ett litet hus, där en gammal gumma tittade ut. För henne blef hon rädd, emedan hon hade så stora tänder, och ville springa sin väg. Men den gamla ropade efter henne: »Var inte rädd, mitt kära barn,

stanna hos mig! Om du vill göra allt arbete ordentligt, skall det gå dig väl. Du måste bara komma ihåg att bädda min säng väl och skaka duktigt om sängkläderna, så att fjädrarna flyga, då snöar det på jorden; jag är fru Holle.»

Flickan trädde i hennes tjänst och utträttade allt till sin matmoders belåtenhet. Hvar dag skakade hon bolst-rarna, så att fjädrarna flögo omkring som snöflockar, och därför hade hon goda dagar hos henne.

Till slut började hon känna hemlängtan, och ehuru hon hade det tusen gånger bättre här än i hemmet, önskade hon återvända dit. Vid afskedet sade fru Holle:

»Emedan du har tjänat mig så troget, vill jag gifva dig en belöning.»

Hon tog henne vid handen och förde henne till en stor port. Den öppnades, och då flickan stod under dess hvalf, kom ett väldigt guldregn fallande, och allt guldet blef hängande vid henne, så att hon var aldeles täckt däraf. »Se, mitt kära

barn», sade fru Holle, »detta får du, emedan du varit så flitig. Här har du också den spole, som du råkade tappa i vattnet. Därpå tillslöts porten, och flickan befann sig uppe i världen icke långt från sin moders hus, och då hon kom på gården, satt tuppen på brunnskalet och skrek:

»Kukeliku! Vår gyllene jungfru är åter nu!»

Hon gick in, och emedan hon var öfverhöljd med guld, blef hon väl mottagen.

Då modern hörde hur hon fått all rikedom, ville hon gärna skaffa sin fula och lata dotter samma lycka,

och denna måste äfven sätta sig vid brunnen och spinna. På det spolen skulle bli blodig, stack hon sig i fingern, kastade sedan spolen i brunnen och hoppade själf i. Hon kom liksom systemen på den sköna ängen. Då hon kom till bakugnen, skrek brödet åter: »Ack, tag ut mig, tag ut mig, annars förbrännes jag!» Men den lata flickan svarade: »Jag skulle allt ha lust att smutsa ned mig!» och gick vidare. Snart kom hon till äppleträdet: »Ack, rista mig, rista mig! Vi äpplen äro alla mogna.» Men hon svarade: »Det skulle jag visst göra; det kunde ju falla något i hufvudet på mig!» och gick vidare.

Så kom hon till fru Holles hus och tog genast tjänst hos henne.

Första dagen lade hon band på sig och var flitig och lydig, ty hon tänkte på det myckna guldets hon skulle få. Men redan andra dagen började hon bli lat; på tredje dagen var hon det ännu mer. Då ville hon knappt stiga upp; hon bäddade fru Holles säng dåligt och skakade icke kläderna ordentligt, så att fjädern kunde flyga upp. Matmodern blef snart trött på den lata flickan och uppsade henne ur tjänsten. Fru Holle förde henne till porten, och nu skulle guldregnet komma. Men då hon stod under hvalfvet, blef i stället för guld en stor kittel med beck utstjälpt öfver henne. »Det får du till belöning för din tjänst», sade fru Holle och stängde porten. Den lata kom hem, alldeles betäckt med beck, och det gick aldrig af henne. Men tuppen på brunnskaret skrek, när han fick se henne:

»Kukeliku! Vår smutsiga jungfru är åter nu!»

38. Den rikaste bland människor.

En dag gaf rabbinen Tarfon sin vän Akiba en stor summa penningar och sade till honom:

»Min käre vän, far och köp en vacker jordegendom för de här pengarna. På våra gamla dagar, när vi icke längre kunna arbeta, skola vi ha något att lefva af och vara säkra om vårt uppehälle.»

Akiba tog penningarna och for. På vägen träffade han en mängd olyckliga och vanföra stackare, åt hvilka han småningom delade ut alla de penningar, som Tarfon gifvit honom. När han sent omsider kom tillbaka till sin vän, var det med tomma fickor.

Tarfon glädde sig mycket åt Akibas återkomst och började fråga honom om egendomsköpet. »Är det en bra egendom du har köpt? Är det god jord? Inbringar den mycket?»

»Ja», svarade Akiba, »jag har förvärfvat en präktig egendom — så präktig, att det icke finns dess make i hela världen.»

»Nå, du har väl köpekontraktet?» frågade Tarfon vidare.

»Ja visst», svarade Akiba, »och det ett kontrakt, egenhändigt skrifvet af själfva kung David och lydande som följer: *Den, som ger mycket åt de fattiga, är den rikaste bland människor.*»

Vid dessa ord kastade Tarfon sig om sin väns hals, omfamnade honom ömt och sade: »Käre mästare, först i dag inser jag, att så rabbin jag är, har jag ännu mycket att lära af dig!»

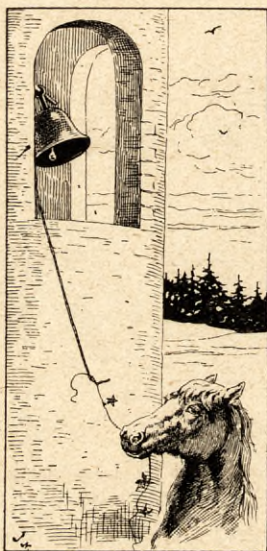

39. Klockan i Rättvisans torn.

Det var en gång en könung, som var olik de flesta härskare. Han var icke stolt, själfvisk eller orättvis, såsom mäktiga herrar stundom äro; han tycktes lefva endast för sina undersåtars väl.

Denne konung lät bygga ett torn, som han kallade Rättvisans torn. Då det var färdigt, sade han till sin vesir:

»Häng upp en klocka i tornet och låt repet hänga ned på utsidan af muren, så att hvem som helst, som har lidit orätt och begär rättvisa, kan nå det och ringa på klockan. Vore det än den fattigaste usling i vårt rike, så skola vi lyssna till hans ord och skaffa honom rätt.»

Vesiren gjorde, såsom kungen befällt, och när någon blifvit förorättad, behöfde han endast komma och draga i repet, som hängde ned från klockan i Rättvisans torn. Genast församlade kungen sitt råd, hörde hans klagan och skaffade honom rätt.

Till slut blef den nedersta änden af repet bortnött, och ett stycke af en vild vinranka fästes i stället vid tåget för att förlänga det. Just då hände det sig, att vesirens gamle häst blef drifven ut på en ofruktbar hed för att där lifnära sig så godt han kunde. Längre och troget hade stackars Borak tjänat sin herre, men därpå tänkte ingen nu, då han var gammal och orkeslös. En dag, då han var nära att svälta ihjäl, såg han vinrankan hänga ned från repet och sträckte upp hufvudet för att komma åt den.

Kungen satt i sitt palats alldeles invid tornet och funderade på hvad han skulle kunna göra för sitt folks lycka. Då hörde han klockan ringa. Genast skickade han efter vesiren och sina rådsherrar, och alla församlades i Rättvisans torn för att höra orsaken till ringningen. Men se! Det var endast vesirens utsvultna häst, som dragit i repet, då han tuggade på vildvinet.

Alla voro förvånade, och vesiren var röd af blygsel. Men kungen sade: »Till och med det stackars djuret kommer till mig för att finna rättvisa, och jag skall skaffa det rätt.»

Därpå vände han sig till vesiren och sade: »Du, som försummar ett ädelt djur, som troget tjänat dig i sin ungdom, hur kan du skipa rättvisa i mitt rike?»

Vesirens varade ödmjukt: »Under det jag tvungit andra att öfva rättvisa, har jag själf handlat orättvist. Jag är icke värdig att tjäna konungen, min herre.»

»Jo», sade kungen, »du har också tjänat troget i din ungdom, och i din ålderdom skall du icke blifva beröfvad min ynnest, att ej också jag må befinnas orättvis. Den, hvars lif har varit troget, får ej dömas för ett fel.»

Den vise kungen behöll sin vesir, och den gamla hästen, som ringt på klockan i Rättvisans torn, blef såsom en kär vän omhuldad af sin husbonde.

40. Araben och hans häst.

En enkelt klädd arab, som red på en mycket mager häst, kom till Isset pascha, som var en stor vän af hästar. »Jag vet», sade araben, »att du vill ha goda hästar för ditt hofstall. Se på denna! Jag erbjuder dig att köpa den för 45,000 piaster.»

Isset var af naturen allvarlig, men nu brast han i ett högt skratt och svarade: »Du är en narr; din häst är en krake, som jag knappt ville ge 500 piaster för.»

»Du skall ge mig 45,000, när du lär känna hästen», svarade araben lugnt. »Låt dina hästar springa i kapp med min ett par timmars väg. Jag slår vad, att min kommer fram en halftimma förr än alla de andra.»

Kappränningen anställdes, och arabens häst visade sig så öfverlägsen, att paschan med glädje betalade 45,000 piaster för den. »Det är ännu icke allt», sade araben och satte sig åter upp på sin springare. »Befall dina soldater förfölja mig och skjuta på mig! Du skall få se hvad min häst duger till.»

Sagdt och gjordt. Man förföljde araben med bösskott, men utan att kunna träffa. Plötsligt syntes han vackla och föll till marken, där han blef liggande, som om han varit död. Hästen stannade genast och nosade på

sin herre, under det han slog bakut, så snart soldaterna närmade sig. Sedan han jagat undan dem med hofslag och bett, fattade han sin herres kropp försiktigt vid halsen och släpade honom några hundra steg längre bort.

När paschan såg detta, blef han förtjust öfver sitt köp; ja, han kände nästan samvetsförebärrelser öfver att ha betalt för litet för en så oskattbar häst. Men plötsligt inträffade något oväntadt. Araben kastade sig hastigt upp i sadeln, smekte hästens hals och utstötte ett kort skri. Det var ett kommandorop; pilsnabbt satte hästen af genom öknen med sin ryttare, och snart försvunno de bakom ett berg.

Man kan föreställa sig Isset paschas raseri, då han förlorade både hästen och penningarna. Han sände ut ryttarskaror att förfölja flyktingen, men förgäfvos.

Åtta dagar senare återkom araben helt oväntadt och hade med sig hästen samt en kamel. Han hälsade paschan vördnadsfullt och sade:

»Du har ansett mig för oärlig. Jag måste förklara mitt beteende. Öknens ligger mellan denna stad och min stam. Då jag skulle resa hem med den stora penningsumman, var jag utsatt för faran att bli plundrad, kanske mördad af öknens rövare. Endast min häst kunde rädda mig genom sin snabbhet — det visste jag. Nu äro mina pengar i säkerhet, och jag är här för att återlämna dig din egendom, som jag icke mer har någon rätt till.»

Tårarna stego härvid upp i arabens ögon. »Förlåt min svaghet, herre», sade han, »jag förlorar i dag en vän. Kamelen är i mina ögon endast en tjänare, som skall föra mig hem till mitt tält.»

41. Den lata flickan.

Det var en, gång en ung flicka, som icke hade håg för något slags arbete. Hennes mor, som tröttnade att förmana henne, tog henne en dag med sig till en korsväg och började där slå henne af alla krafter. Händelsevis kom en herre åkande förbi; han stannade och frågade modern hvarför hon behandlade dottern så hårdt.

»Därför», svarade hon, »att min dotter är så ifrig att spinna. Jag får aldrig ro för henne; hon spinner till och med mossan, som sitter mellan stockarna i väggen.»

»Anförtro henne åt mig», sade herrn; »jag skall ge henne sitt lystmäte på att spinna.»

»Tag henne», sade modern, »jag vill inte se henne mer.»

Och herrn förde henne hem med sig, mycket belåten att ha fått en flink arbetska.

Samma afton stängde han in flickan alldeles ensam i ett rum, där det fanns en spinnrock och en hel säck med lin.

»Här har du arbete», sade han.

Nu var flickan illa ute. »Hvad skall jag göra?» tänkte hon. »Jag vill inte spinna, jag kan inte spinna!»

Men om natten klappade tre gamla häxor på fönstret, och flickan släppte in dem.

»Om du vill bjuda oss på ditt bröllop», sade de, »så ska vi hjälpa dig att spinna.»

»Spinn, spinn! — jag bjuder er på mitt bröllop.»

Häxornas punno allt, som fanns i säcken. Under tiden sof den lata i god ro.

När herrn kom in i rummet morgonen därpå, såg han säcken tom, garnhärfvorna hängande utefter hela väggen och den unga flickan sofvande. Han gick ut på tå och förbjöd alla att väcka den raska spinnerskan, som väl kunde behöfva hvila sig. Men

nästa kväll lät han bära till henne en ny säck lin. Flickan blef orolig, men häxorna återkommo, och allt gick som natten förut.

Herrn blef förvånad och förtjust. Som det i hela huset inte fanns något mer att spinna, sade han till flickan:

»Jag vill gifta mig med dig; du är alla spinnerskors drottning.»

Dagen före bröllopet sade den lata flickan till sin fästman:

»Jag måste bjuda mina tanter.»

»De äro välkomna», svarade han.

Då häxorna hade kommit in bland bröllopsgästerna, gingo de fram och satte sig vid kakelugnen. De voro förskräckliga att se, och då brudgummen hade betraktat dem noga, sade han till sin brud:

»Dina tanter äro inte vackra.»

Och han vände sig till den första häxan och frågade:

»Hvarför har ni så lång näsa?»

»Kära du», svarade hon, »det kommer af spinnandet. När man spinner hela dagen och nickar med hufvudet, så skjuter näsan omärkligt fram.»

»Hvarför har ni så tjocka läppar?» frågade herrn den andra häxan.

»Kära du», svarade hon, »det kommer af spinnandet. När man spinner hela dagen och fuktat linet, tjockna läpparna småningom.

Den tredje häxan frågade han hvarför hon var puc-kelryggig.

»Kära du», svarade hon, »det kommer af spinnandet. När man sitter krokig vid spinnrocken hela dagen, blir man sådan.»

Herrn blef rädd, att hans hustru af spinnandet skulle bli lika ful som häxorna; han kastade spinnrocken i elden.

Om den lata flickan blef ledsen öfver den saken — det öfverlämnar jag åt dem att gissa, som äro likadana som hon.

42. Den kloke arrendatorn.

En arrendator skulle en dag fara in till närmaste stad och göra några uppköp. Han tog därför med sig alla de penningar han hade för tillfället.

Som han vid afresan hade måst göra en omväg för att söka upp en granne, fick han resa på delvis obekanta

vägar. Då han kom till en korsväg, frågade han en gubbe, som stod där:

»Hvilken väg skall jag taga?»

»Jag skall säga dig det, om du ger mig hundra kronor», svarade gubben. »Hvårt och ett af mina råd gäller hundra kronor, inte ett öre mindre.»

»Det måtte vara något riktigt rart», tänkte arrendatorn, »ty vanligtvis ger man sina råd för intet; men de bruka heller inte vara värda mer. Säg ut!» sade han till gubben. »Här har du hundra kronor.»

»Hör då!» svarade gubben. »Genvägen är för i dag, omvägen är för i morgon. — Jag har ett råd till att ge dig», tillade han, »men också det kostar hundra kronor.»

Arrendatorn besinnade sig länge, men sade till slut:

»Eftersom jag har betalt det första rådet, så kan jag väl också betala det andra.»

Och han betalade hundra kronor till.

»Kom då ihåg», sade gubben, »att när du är på resa och kommer till ett värdshus, där värden är gammal och vinet ungt, så gå ut därifrån det fortaste du kan, om du inte vill, att en olycka skall hända dig. — Ge mig hundra kronor till», fortsatte han, »så skall du få mitt bästa råd!»

»Hvad kan det vara?» tänkte arrendatorn. »Men eftersom jag har köpt två, kan jag väl köpa det tredje, som är det bästa.»

Och han gaf ut sina sista hundra kronor.

»Kom då väl ihåg», sade gubben, »om du någonsin råkar i vrede, så gif inte luft åt vreden förr än nästa dag!»

Arrendatorn vände nu om hem.

»Hvad har du köpt?» frågade hans hustru.

»Ingenting annat än tre råd», svarade han, »och de ha kostat mig hundra kronor stycket.»

»Skönt! Kasta ut pengar på landsvägen, ja, det är likt dig!»

»Vet du, jag ångrar mig inte», sade arrendatorn saktmodigt. »Du skall få höra hvad det är för råd jag fått.»

Och han berättade hvad gubben hade sagt, men hustrun ryckte på axlarna och kallade honom en narr.

*
*
*

Några dagar senare kom en köpman och erbjöd arrendatorn femtio kronor, om han ville hjälpa till att köra varor till en stad längre bort. Det ville han. De gåfvo sig i väg; köpmannen körde den första vagnen, arrendatorn den andra. Vädret var dåligt och väglaget likaså. Slutligen kom man till en korsväg, och köpmannen frågade hvilkendera vägen de skulle taga.

»Den här vägen», sade arrendatorn, »är den för i morgon; den är längre, men säkrare.»

Köpmannen ville taga vägen för i dag.

»Om ni än gåfve mig hundra kronor», sade arrendatorn, »så fore jag inte den vägen.»

De skildes. Arrendatorn, som hade valt den längsta vägen, kom ändå fram till nästa by långt före köpmannen, och utan att hans vagn lidit någon skada. Först sent på kvällen kom köpmannen; han hade kört omkull, fått varorna skadade och själf blifvit illa tilltygad.

I det första värdshus, där de togo in, var värden gammal, och på en skylt lästes, att man där för godt pris sålde ungt vin. Köpmannen ville stanna där öfver natten.

»Det gör inte jag, om ni än gåfve mig hundra kronor», sade arrendatorn. Och han gick ut ensam och körde sin fora till ett annat värdshus i byn. Men köpmannen stannade.

På natten började några dagdrifvare, som druckit för mycket af det unga vinet, att gräla om någon småsak. Knifvarna kommo fram; värden, som ju var gammal, förmodade icke skilja de stridande; en man blef dödad, och som de andra blefvo rädda, att polisen skulle få reda på saken, gömdes liket i köpmannens vagn.

Denne hade sofvit godt och ingenting hört af oväsendet. I daggryningen steg han upp för att spänna för sina hästar. Han blef förskräckt öfver att finna ett lik i vagnen och ämnade fly, men blef förföljd och fångslad, och all hans egendom togs i beslag, medan rannsakingen varade.

Då arrendatorn fick höra hvad som händt, ville han åtminstone sätta sin vagn i säkerhet och reste därför hem.

Han kom fram i skymningen. Plötsligt, då han körde förbi trädgården, fick han se en ung soldat, som satt i ett af de bästa päronträden och helt lugnt plockade till sig andras päron. Arrendatorn

lade an på tjuften med sin bössa, men hejdade sig.

»Jag har betalt hundra riksdaler», tänkte han, »för att lära mig, att man inte bör ge sin vrede luft, förrän man besinnat sig till nästa dag. Jag vill vänta tills i morgon; tjuften kommer nog igen.»

Han tog en omväg för att komma in i huset från en annan sida; och då han stannade vid porten, kom den unge soldaten och kastade sig i hans famn — det var hans son, som hade fått permission och kommit hem på besök.

Arrendatorn sade då till sin hustru:

»Jag skall berätta hvad som har händt mig; du skall få se, att jag icke har betalt mina tre råd för dyrt.»

Och för första gången var hans hustru af samma tanke som han.

43. Träskeden.

Det var en gång en träsked, som var så fin och nätt hon någonsin kunde bli; af fint enträ var hon med utskuret bladverk på skaffet. Man kunde aldrig se något nättare än den vackra träskeden med sina ådror, som skiftade mellan hvitt, gult och rödt. Alla berömde också träskeden och sade: »Ack, så vacker du är!»

Då blef träskeden högmodig, ty högmodet hänger vid alla skapade ting, och därför kunna träskedar högmodas i sitt hjärta, och deras hjärta sitter midt i deras lif — i skaffet.

»Ack», tänkte träskeden, »om jag ändå vore en silfversked, ty nu blir det ändå inte andra än pigor och drängar, som skola handtera mig; men vore jag en silfversked, så kunde det hända, att själfva kungen kunde äta med mig ur ett silfverfat fullt af risgrynsvälling. När jag är träsked, så blir det ingenting annat än mjölgröt jag får blöta mig uti.»

Och träskeden sade till sin matmor: »Kära fru, jag anser mig för god att vara bara en simpel träsked; jag känner på mig, att jag inte passar att vara i köket, utan jag bör vara på stora bordet. Jag kan ej med pigor och drängar, de ha så plumpa fasoner och gå så illa åt mig. Kära fru, laga så, att jag blir en silfversked.

Matmodern ville göra den lilla skeden till viljes och bar henne bort till en guldsmed, som lofvade att försilfra henne. Och han öfverdrog träskeden med silfver, så att hon glänste som solen, och hon var så glad i sitt hjärta, att det nästan kunde kännas hur det slog inuti skaffet. När hon kom hem, lades hon i silfverkorgen och drack duskål med alla silfverskedarna, lät teskedarna kalla sig

moster och sade kusin till silfvergafflarna. Dessutom räknade hon släktskap med en förläggarsked, som hon kallade mormor, fastän hon aldrig sett henne förr.

Men när skedarna skulle brukas, fick hon alltid ligga kvar i silfverkorgen, fastän hon alltid lade sig öfverst för att icke glömmas bort, så det var icke hennes skuld, att hon ej kom med. När detta flera gånger händt och hon alltid fick ligga kvar, så klagade hon för frun och sade: »Jag skulle be, att jungfrun underrättades om att jag är

en silfversked och lika god som någon annan. Jag begriper inte hur hon kan skilja mig från de andra, ty jag är mycket blankare än alla de andra.»

»Jo», sade matmodern, »hon känner på tyngden, att du bara är en försilfrad träpinne.»

»Tyngden, tyngden!» stammade träskeden, »det är således inte bara glansen utanpå, som skiljer en verklig silfversked från en träsked.»

»Nej, barn lilla, silfver är mycket tyngre än trä, det är hufvudsaken.»

»Nå, så gör mig tyngre; jag vill prompt bli så god som de andra, ty den förnedringen tål jag inte.»

Matmodern ville gärna göra sin lilla träsked till viljes och bar henne åter till guldsmeden.

»Kära hjärtans,» sade hon, »gör denna skeden lika tung som en silfversked.»

»Det är omöjligt utan att gjuta bly i skaffet», sade mästaren.

»Ah,» tänkte träskeden, »då måste han genomborra mitt hjärta . . . men man måste lida allt för äran. Han

må genomborra hjärtat och gjuta det fullt af bly, bara jag blir ansedd som en verklig silfversked.»

* * *

Guldsmeden borrhade djupt genom den arma träske-
dens hjärta, det gjorde ondt, mycket ondt, men hon teg
och led. Han göt bly i det borrhade hålet, det flöt genom
hjärtat och stelnade där inne, men hon tålde äfven detta
— allt för ärans skull.

Ändtligen var hon färdig, och nyförsilfrad återkom
hon i silfverkorgen.

Men nu tog jungfrun henne för en riktig silfversked,
och hon skulle känt fröjd däröfver, om hon ej haft en
blyklump i hjärtat; men den hindrade henne att vara glad
öfver sin ära.

I flere år gick hon och gällde för en silfversked, så
väl var hon försilfrad, och så väl var tyngden afvägd.

Men matmodern dog. Detta nästan gladdade träskeden,
ty matmodern var den enda, som visste, att hon var en
träsked med silfver utanpå och bly inuti.

»Nu vet ingen annat än att jag är en silfversked»,
tänkte hon; »nu är min ära befast.»

Men allt silfret såldes och skulle arbetas om. Då
den stackars träskeden såg smältugnen och visste, att hon
skulle kastas dit in, blef hon förskräckt och begynte tala
vid de andra skedarna om det tyranni, som man öfvade
mot den stackars värnlösa. »Man skall bränna upp oss,
man skall tillintetgöra oss», sade hon.

»Å nej, de må gärna smälta oss», sade silfverske-
darna; »vi ha visserligen en smula koppar i oss, som
gärna må brännas bort; sedan bli vi renare och bättre, än
vi voro förut.»

Men träskeden var otröstlig, och då man ämnade
kasta henne i degeln, sade hon med darrande röst:

»Käre mästare! Visst är jag en silfversked, det förstås, och det synes utanpå och kännes på tyngden också; men jag är ändå ej af samma slags silfver som de andra, jag är af ett finare slag, som ej tål elden, utan flyger bort i rök.»

»Är du kvicksilfver då?»

»Ja, kvicksilfver, ty jag är kvick af mig.»

»Å nej, du är inte kvicksilfver, men kanske af tenn.»

»Hur kan mästaren tänka så gement om mig?»

»Eller kanske bly?»

»Bly? Det måtte väl mästaren se, att jag inte är bly.»

»Nå, jag skall se efter», sade mästaren och ville böja på skaffet — men knack! Det gick af, och blyklumpen föll därur.

»Således bara en träsked.» —

»Ja,» sade träskeden, som, sedan blyet kom bort, kände sig helt lätt och glad; »ja, jag är bara en träsked och vill nu endast vara en träsked. Tag bort försilfringen, kära mästare, limma ihop mig och lägg mig ute i köket, tillsammans med de andra träskedarna, så skall jag säga dem hur dumt det är af en träsked att vilja vara en silfversked.»

44. De kinesiska prinsessorna.

Kejsaren Tjon-Ki i Kina hade två döttrar, som voro tvillingar och så lika hvarandra, att mandarinerna i all sin underdånighet icke voro i stånd att skilja dem åt, utan trodde, att de kröpo på knäna (ty så artig är man där i landet) för prinsessan Mia, när de egentligen gjorde sin hälsning inför prinsessan Nuna. Men detta var på det hela detsamma, ty bägge voro prinsessor och således lika förnäma, och mandarinerna brydde sig inte om huru de voro för öfrigt.

Kejsarinnan Ta-Ka kände dock sina döttrar bättre, än mandarinerna gjorde det, och hon sörjde öfver dem bägge.

Alla de, som fingo se dem (men det var icke många, ty det brukas ej där i landet, att man får se de kejsarliga), påstodo, att prinsessan Mia liknade en sol och prinsessan Nuna också en sol; ty de voro bägge prinsessor, och den ena fick inte vara sämre än den andra.

Kejsarinnan fann också, att de voro underbart sköna, och själfva kejsaren, som eljest just inte hade något ömdöme, tänkte detsamma som kejsarinnan.

Och så sutto

kejsaren af Kina och hans kejsarliga gemål en afton helt ensamma på den gyllene tronen och hade tråkigt; ty kejsaren tänkte på att den kinesiska muren inte var stark nog att stänga ute mongolerna, och kejsarinnan på sina bägge döttrar. Den ena var för stolt, den

andra för ödmjuk — den ena var ej nöjd med mycket, den andra var nöjd med litet.

Kejsarinnan bad genom sin förste kammarmandarin, att kejsaren täcktes lyssna till hennes tal. Kejsaren svarade strax: »Jag lyssnar», hvilket kammarmandarin framförde, sägande: »Världens medelpunkt, lejonens besegrare, härskaren öfver de åtta hafven, himmelens son, lyssnar.» Då började kejsarinnan och sade: »Som eders högtskinnande majestät torde allernådigst påminna sig, hafva vi tvenne barn, den högborna prinsessan Mia och den lika högborna prinsessan Nuna.»

Kejsaren nickade. »Prinsessan Mia», fortfor kejsarinnan, »är högmodig och stolt, pockande och inte nöjd med något. Prinsessan Nuna är däremot ödmjuk och nöjd med det lilla. Mig tyckes, att det är fel hos bägge, och jag ville därför kalla en trollkvinna från tibetanska bergen och låta henne pröfva prinsessorna och ändra deras sinnelag, *om hon kan.*» Och kejsaren nickade.

* * *

En tid därefter kom trollkvinnan, ridande på en svart ox med hvita horn och röda ögon. Det var en liten hopskrumpen kvinna med glasaktig blick och djupa rynkor. Det gråa håret flög som en hvirflande rök omkring hennes hufvud, och hon var klädd i en röd kappa, som glödde som eldkol. Trollkvinnan infördes i den gyllene salen och satte sig på en dyna, gjord af tigerhud och fylld med håret af tusen döda mongoler.

Kejsarinnan neg ödmjukt, och trollkvinnan sade: »Hvad söker du hos mig, arma moder?»

Kejsarinnan bugade djupt och sade: »Jag har två döttrar, hvilka äro under af skönhet.»

»Skönheten förgår — äfven jag har varit så skön, att jag fördunklade både ros och lilja, och mina ögon tindrade som stjärnor. Skönheten förgår.»

»Mina döttrar äro kunsapsrika», sade kejsarinnan.

»Kunskapen är god, men ett ädelt hjärta bäst.»

»Ja visst, och just för att pröfva deras hjärtelag och utforska deras öde har jag hämtat dig hit.»

»Deras öde beror af dem själfva. För hit edra döttrar — prinsessorna, som de kallas af världen — de staccars barnen, som de kallas af mig.»

De bägge prinsessorna infördes och stodo där klädda i juveler framför den gamla sierskan. Sedan hon en lång stund betraktat dem med sina sjögröna, gnistrande ögon, sade hon:

»Mina barn! Jag har medfört några skänker till eder. Som I väljen, så går det eder, väl eller illa.»

Prinsessan Mia slog en knyck på nacken, men prinsessan Nuna böjde ödmjukt på huvudet.

Trollkvinnan öppnade ett gammalt fult skrin, som hon fört med sig, och tog upp några ägg. Några voro af klaraste diamant och glindrade som solen, då den står högst på himmelen. Några andra åter lågo i en ask och sågo ut som senapskorn, grågula och utan glans. »Se här, barn!» sade trollkvinnan. »Dessa diamantägg äro dyrbara i detta ögonblick; men dessa små obetydliga och dunkla bära en framtid i sitt sköte. Väljen — nutid eller framtid —» med dessa ord räckte hon ut sin hand.

Prinsessan Mia grep genast de blixtrande diamantäggen, men prinsessan Nuna valde de små dunkla och obetydliga, som buro framtiden i sitt sköte.

Och prinsessorna aflägsnade sig. Prinsessan Mia skrattade föraktligt åt sin systers »dumma» val. Hon hade också kunnat få ett diamantägg, men valde de fula. Så löjligt, så enfaldigt, så pjåkigt detta var! Men prinsessan Nuna smålog och sade: »Det ligger en framtid i dessa små ägg. Ögonblicket är ditt — framtiden min.»

När prinsessorna aflägsnat sig, sade kejsarinnan: »Ädla sierska, hurudan blir mina döttrars framtid?»

»Mia bringar olycka öfver landet; men Nunas namn skall evigt lefva i välsignelse.»

* * *

Det var en sorglig spådom, som rörde själfve kejsaren af Kina, när han någon gång täcktes allernådigst påminna sig, att han hade två döttrar.

Ryktet om trollkinnans skänker lopp som en blixtring kring landet och utom dess gränser.

Mongolernas stor-khan eller konung fick höra ryktet om diamantäggen och beslöt att blifva deras ägare. Han

uppbådade sitt folk, som i oräkneliga skaror samlades omkring honom, och tågade mot den kinesiska muren, som snart genombrots, och under mord och brand öfversvämmade de rofgiriga hoparna landet.

Kejsarens härar blefvo slagna, och snart stod den öfvermodige stor-khanen utanför palatsets portar och sände ett bud, som sade: »Min herre stor-khanen hälsar eder, den förnämsta af alla kinesiska krukor och tekannor, att han vill hafva eder dotter Mia till gemål samt som hennes hemgift de diamantägg hon fått af trollkvinnan. Om han ej genast får detta, bränner han edert palats till aska och låter hänga eder själf i en galge.»

Detta var väl just ej så artigt, men gjorde, att kejsaren i Kina talade och sade: »Vår dotter Mia må blifva stor-khanens gemål och taga diamantäggen med sig, om jag bara slipper se min käre måg, den stråtröfvaren.»

Prinsessan Mia grät bitterligen, men afsändes med sina diamantägg till stor-khanen, som skickade prinsessan till sina andra tjänstekvinnor, men lade äggen i sin skattkammare. Sedan han aftågat, försäkrade mandarinerna, att han hade flytt för kejsarens förkrossande onåd. Och kejsaren nickade, emedan detta skulle vara sant i Kina.

Landet var förhärjadt; fattigdom och nöd hemsökte folket, och hungersdöden kom som ett bleklagdt spöke. Från alla håll hördes jämmer och klagan, men prinsessan Nuna smålog mildt som en ängel och sade: »Jag har framtiden i min hand. Framtiden bär välsignelse och lycka i sitt sköte.»

Hon hade värdat de små oansenliga, bleka äggen — och se! ur dem kommo små maskar, som hon närde med friska blad. De växte och blefvo stora, och slutligen spunno de sig in i sin puppa för att stanna där, tills de blefvo fjärilar. Men puppan bestod af glänsande, oändligt fina trådar — de voro så fina, så glänsande, så starka — och prinsessan tvinnade dem till tråd och väfde ett aldrig förut sedt dyrbart tyg af sina maskars tysta, förak-

tade spånad. Det var siden. Prinsessan Nuna hade upptäckt silkesodlingen. Hastigt utbredde sig kunskapen om denna rikedom. Tusen sinom tusen ägg lämnades ut till folket, och dessa föraktade ägg återgafvo kejsardömet dess rikedom och forna makt.

Och folket välsignade Nuna, som valt de små obetydliga och dunkla äggen i stället för dem, som voro af slipad diamant. Mia vann ögonblickets pris, men Nuna eftervärldens välsignelse. Men kejsarinnan lät bygga ett tempel till framtidsödets ära och satte öfver portalen i gyllene kinesiska bokstäfver följande inskrift: »Din skörd skall blifva efter din sådd.»

Det kinesiska templet har länge sedan försvunnit; men det, som icke kan försvinna, är den sanning det gamla tänkespråket innehåller. Sanningen är evig.

45. Lycklig som en prinsessa.

Det var en gång en liten snäll och god prinsessa, som omtalades i hela landet, ty älskligare barn fanns icke i hela konungariket. Alla små flickor i landet ville så gärna se den snälla prinsessan, som var så lycklig och så hög och så rik och så vacker.

Hände sig så en gång, att den lilla prinsessan red ut i sin faders land, buren af en hvit sedig gångare, och det kom ut i hela landet, att prinsessan företog denna färd för att få se landets alla små barn. Men sedan fingo föräldrarna aldrig höra annat än: »När kommer prinsessan? Hur ska vi få se henne, tala med henne och niga för henne?» Och så öfvade barnen sig i att niga, så att det gick, som då man stöper ljus.

Nu kom ryktet, att prinsessan snart skulle komma, och då blef oron ännu större. Man band blomsterkvastar, och prinsessan hade behöft tio vagnar för att kunna föra med sig alla blommorna, om hon skulle gömma

dem, ty kvastarna blefvo så stora. Ingen ville vara dem sämsta.

* * *

Det var så fem små flickor, som ställde sig vid en grind på vägen, där prinsessan skulle fara fram. De öfvade sig i att niga, och hvar och en hade sin stora blomsterkvast, utom en nioårig flicka. Visst höll hon lika mycket af den lilla prinsessan som de andra; men hennes föräldrar voro fattiga, och hon hade inga andra blommor än några förgätmigej, som hon bundit tillsammans med ett grässtrå. Hur ömkligt tog ej detta sig ut mot de granna rosorna, liljorna, syrenerna och pionerna, som de andra hade!

»Inte går det an, att du kommer med den där lilla simpla kvasten af blå blommor, som växa öfverallt», sade de andra flickorna, och den lilla fattiga flickan tänkte liksom de: »Inte går det an.»

Och så hade de mönstrat hvarandra, då de plötsligen i en krökning på vägen sågo den hvita gångaren och prinsessan med sitt följe.

Flickorna ordnade sig så, att de största stodo främst, och den lilla flickan med förgätmigej blef nästan undan gömd af grinden, så tillbakaskjuten blef hon.

När prinsessan kom närmare, nego de alla på en gång. Den lilla undanskymda kunde ej ens *detta* riktigt, utan stod där och knixade med knäna och visste ej riktigt hur hon skulle bära sig åt, ty hon hade inga finare seder lärt; men att mena väl — det hade hon lärt. De andra nego alla så jämnt och vackert, som om de varit fyra ljus, hvilka suttit på *en* sticka och på en gång blifvit neddoppade i ljuskärnan.

Och prinsessan stannade den mjölkhvita gångaren och smålog så godt, att de små flickorna vid grinden riktigt togo mod till sig och trädde fram samt ropade: »Gud välsigne vår lyckliga prinsessa!» Och så bjödo de henne

sina blomsterkvastar, men hon tog blott en liten blomma ur den första och sade: »Tack, tack! Jag kan ej gömma så många. Du var med om att kalla mig lycklig, och däri har du rätt, jag är lycklig; men, kära du, *hvarför* är då jag så lycklig?»

»Prinsessan är så hög och förnäm och rik, och alla människor ära henne — hon är kungens dotter.»

Prinsessan smålog. »Tror du då, att alla kungadötrar äro lyckliga? Nej, du; däri ligger det inte.»

»Men prinsessan är så vacker», sade den andra flickan.

»Ja», sade hon, »men det finnes många, som äro vackra, och de äro ej lyckligare för det; nej, däri ligger det inte.»

»Prinsessan är så afhållen af alla», sade den tredje.

»Alla snälla barn äro afhållna», sade prinsessan; »däri ligger det inte.»

»Prinsessan slipper arbeta», sade den fjärde.

»Tror du det? Däri bedrar du dig; just därför att jag är kungens dotter, måste jag lära mig mycket, som I inte behöfven, men som jag måste kunna, och dessutom vore jag olycklig, om jag skulle lefva overksam. Nej, däri ligger ingen lycka: men», tillade hon, »kom fram, du lilla, som står där borta! Kom hit! Kan du säga *hvarför* jag är så lycklig?»

Den lilla fattiga flickan gick blyg fram med sin lilla förgätmigejkvast och närmade sig prinsessan. »Säg mig, lilla flicka, *hvarför* tror du, att jag är så lycklig?»

»Jo, du är så god, och du kan göra så mycket godt», hviskade den blyga flickan och räckte fram sin lilla blomkvast. Den tog prinsessan, så stor den var, och fäste i sitt skärp. »Ja, ser du, du har rätt. Jag kan göra mycket godt, därför är jag lycklig. Men hvem som helst kan göra godt i sin mån, den ena mer, den andra mindre. Försök, och du skall själf få erfara huru det är att vara lycklig som en prinsessa.»

Med dessa ord fortsatte prinsessan sin färd, och den enda blomkvast hon förde med sig hel var den lilla af förgätmigej.

* * *

Det var en ruskig höstdag, då samma lilla flicka, som var så blyg, då hon stod vid grinden, sprang barfotad, men munter och fri, på en gångstig genom skogen. Hon hade med sig en stor, präktig smörgås, som syntes smaka alldeles förträffligt.

Då såg hon nära vid gångstigen en liten blek gosse, som utmattad dignat ned i mossan.

»Hur är det med dig? Är du sjuk?» frågade flickan deltagande.

»Nej, men jag orkar inte gå längre, jag har inte ätit på två dagar», sade gossen sakta.

»Inte ätit på två dagar! Se där har du min smörgås, jag har bara bitit en smula i ena kanten.» Och gossen tog

den med begärlighet och började äta. Hur glad var han icke, och hur väl smakade ej den där smörgåsen, då han ej ätit på två dagar!

Den lilla flickan kände sig glad på ett så underligt sätt, där hon satt på en stor sten och betraktade gossen och hans glädje.

Då flög en tanke genom hennes lilla hufvud: »Nu förstår jag», sade hon sakta vid sig själf. »Nu vet jag hur det känns att vara lycklig som en prinsessa.»

46. Ett litet varmt hjärta.

Det var nu så beskaffadt med madam Eks Jakob, att han aldrig kunde se någon lida utan att försöka hjälpa. Men som han själf hade litet eller intet, blef hjälpen där-efter, att döma efter människosynpunkt. Inför Gud, som dömer efter viljan, var han däremot en välgörare i stor skala, det kan man vara säker på, och den domen är den enda riktiga, det kan man också vara säker på.

Madam Ek, som skötte portvaktssysslan i det stora huset, var icke Jakobs riktiga mamma. Då hade hon nog varit snällare mot honom, än hon var, och förstätt honom bättre, än hon gjorde. Hon var bara hans fostermor, och det kan nog hända, att hon hade rätt i att den betalning hon fick för honom var otillräcklig. Men hon hade icke rätt i att vid alla tillfällen förebrå den stackars gossen detta, han som icke hade någon i hela vida världen att fly till. Mat fick han emellertid, det vore orätt att säga annat, och stryk fick han också, det visste folk, som bodde på nedra botten och kunde höra madam Eks vredgade stämman och hvinandet af rottingen, som föll i täta slag öfver barnets späda lemmar. De kunde också höra den lilles snyftningar och böner om förskoning, men ingen kunde minnas sig af honom hafva hört ett barns så ofta i nödens stund afgifna löfte att »aldrig göra så mer». Han var ett »intrikat stycke», påstod madam Ek, fastän han inför alla andra föreföll som det blidaste, beskedligaste barn i världen.

»Men hvad gör han då?» frågade med skäl grannarna en gång efter en af de vanliga »stormarna», då madam Ek kom släpande med sitt offer i tröjkragen öfver gården — alldeles som när man tar en okynnig hundvalp i nacken — för att stänga in honom i vedboden.

»Hvad han gör?» eftersade madam Ek och satte båda händerna i sidan, med utseende af en gryta, som håller på att koka öfver. »Jo, det skall jag säga er. Han göm-

mer undan af sin middagsmat hela små paket, när han tror sig obemärkt, och ger åt en hop ungar i skolan, som han påstår ingen middag ha fått hemma — liksom han visste det! När han sedan blir mager som en skrika, är det jag, som får skulden. Och så ger han bort af sina kläder. Här om dagen fanns inte en gammal väst, som jag tänkt klippa sönder till trasmattor, och hvad hade han gjort, tror ni? Skänkt bort den åt en trasvarg en söndagsförmiddag, då jag var i kyrkan. Senast i förgår kom han och bad att få skänka bort sitt enda par kängor åt en kamrat, som fått frost i fötterna och inte kunde komma i skolan, emedan hans skodon voro för små. Själf sade sig den slyngeln — jag menar Jakob förstås — gärna kunna gå i trätofflor. Och värst af allt är, att han drar hit all världens utsvultna hundkräk och skulle ge dem hvarenda smörgåsbit han får, om jag inte passade på. Man får ordentligt vakta honom, medan han äter. Sitter här inte en gammal ruggig hvit pudel och tjuter i kölden om kvällarna, så man kan bli ängslig. Och så tjuter pojken inomhus på sitt sätt för det han inte får släppa in honom. Ja, stackars den, som skall uppfostra andras vanartiga barn! Den får skam till tack. Och hvarför tror ni, att jag aldrig får honom att be om förlåtelse som andra barn? Jo, för han vet, att bara han kommer åt, gör han samma spektakel om igen.»

»Men det är ju i alla fall redbart,» menade en gammal tvätterska, som afhört hela syndaregistet.

»Redbart?» fräste madam Ek, »det är hårdnackadt och gement rentaf. Om han nånsin gjorde någon nytta för sig på lediga stunder. Nej, tro inte det! Hänga öfver boken först och sist, det är hans göra.»

»Också lär han ha vackra betyg från skolan,» medlade ytterligare tvätterskan.

»Betyg — ja, dem blir man inte fet på, skall jag säga madam. Nej, han är och blir en odåga.» Och därmed

gick madam Ek in i sin portvaktskammare och slog igen dörren, så att det sjöng i knutarna.

* * *

På kvällen var det gnistrande kallt. Hvert steg knarade i den frusna snön, och det smällde och knäppte i alla hörn, medan rimfrosten glänste och glittrade på trädens grenar.

Lille Jakob hade utstått sitt fängelsestraff i vedboden och satt nu ensam i portvaktskammaren vid fönstret med en försvarlig smörgås i handen. Madam Ek, som för tillfället plågades af tandvärk, hade på en stund gått in till en af grannarna för att söka bot. Lille Jakob hade en riktigt treflig och lugn stund, men inom en halftimme skulle han ligga i sin säng, det hade fostermodern befallt honom, ty det var sent; klockan var nära tio.

Då hördes plötsligt ett långdraget tjut. Han pressar ansiktet mot fönsterrutan, och mycket riktigt — där sitter utanför på gatan hans gamle vän och kamrat, den utsvultne, herrelöse hunden!

Det ryste till i Jakob. Finge fostermodern se djuret, skulle hon jaga bort det med piska eller hålla öfver det ett helt ämbar iskallt vatten, och den fattige hunden skulle, frusen och utsvulten, irra omkring från gata till gata för att kanske hittas död på morgonen. Och nu gjorde Jakob någonting, som skulle hafva varit löjligt — om det inte varit rörande. Han rusade in i den lilla garderoben, där han rafsade till sig någonting, och så, med detta under armen och sin smörgås i handen, smög han sig ut på gatan, tyst som en ande, och fram till sin trogne vän, som så när kastat omkull honom af bara glädje. Först gaf Jakob honom sin smörgås, som strök med i tre »nafs», och så — nu kommer det lustiga — trädde han på hundens framtassar ärmarna af en gammal urväxt tröja, som han knäppte igen på hans rygg. En gammal svart spets-

mössa, med hvilken madam Ek troligen stoltserat på kalas i forna dagar, satte han öfver hundens hufvud och knöt mycket ordentligt banden under »hakan», och så slog han båda armarna om djurets hals och sade halfhögt: »Gå nu sin väg, gamle Polle» (han kallade honom så, ty han visste inte hvad han hette), »gå nu, säger jag, eller om han vill sitta kvar, så tjut åtminstone inte, hör han det!»

Ni kan tänka er hur Polle såg ut i sin märkvärdiga vinterkostym, för hvilken han till på köpet inte tycktes vara det ringaste tacksam. Först satt han stilla några mi-

nuter och »skämdes som en hund», bokstafligen taladt. Sedan ruskade han på sitt stora hufvud, så att spetsmössan flög från det ena örat till det andra, hvarefter den som en oformlig kasse hamnade under hakan, och till sist började han trampa och trampa i snön med framfötterna för att få af sig »byxorna».

Jakob blef alldeles förfärad. Hvar minut var dyrbar. Fostermodern kunde ju komma när som helst, och då — ve både honom och hunden! »Dumme Polle», utbrast han slutligen med gråten i halsen, »förstår inte Polle, att han fryser ihjäl, om han inte har tröjan på!»

*

*

*

»Ho, ho, ho,» hördes bakom gruppen ett godmodigt skratt. »Hvad är det här för en maskerad midt på gatan?»

Jakob rusade upp och såg — icke fostermodern, som han i första häpenheten tänkte, utan den snälle gamle herrn midt emot, åt hvilken han ett par gånger fått springa

ärenden och som alltid nickade åt honom så vänligt, då de möttes på gatan.

»Ack, herrn», sade Jakob med stora tårar i ögonen, »det är en stackars hund, som ingen rör om. Han får inte komma in någonstans, och han fryser visst ihjäl i natt, om han inte har någonting på sig, och så tänkte jag, så tyckte jag . . . Åh, det är visst »mamma», som tar i dörren. Söta, go'a herrn, tala inte om —»

»Är du rädd för din mamma, barn, din egen mamma?» frågade herrn allvarligt och fattade gossens hand.

»Ja, — nej — jo . . . hon ropar på mig», hviskade gossen och skälfde i hela kroppen. »Snälla, snälla herrn, tag med sig Polle och låt honom ligga i någon vrå hvar som helst, annars fryser han ändå ihjäl, fast han har byxor på» — och som en vind var Jakob inomdörren hos sin stränga fostermor, som inte gaf sig, förrän hon plockat sanningen ur den »gemene pojken» och tuktat honom så pass som de af tandvärken något försvagade krafterna tilläto.

Den »snälle herrn», som stannat en bra stund utanför, sysselsatt med att befria Polle från hans maskeradkostym, hörde därunder från portvaktskammaren, trots dubbelfönstren någonting, som gjorde, att han följande dag hade ett långt enskildt samtal med madam Ek, hvilket åter hade till följd, att lille Jakob efter en månads tid lämnade portvaktskammaren och sin s. k. mamma för alltid. Tillsammans med den försvarslöse Polle fick han ett lyckligt och välsignadt hem hos den snälle herrn, som åsett hans barnsliga försök att skydda ett värnlöst stackars djur. Han fick i honom den ömmaste far för lifstiden. — Numera var det ingen, som hindrade lille Jakob i hans läsning. Tvärtom fick han studera så mycket han ville, och studera gjorde han som en karl.

»Hvad blef han sedan, när han blef stor?» hör jag någon af er fråga.

Har ni ej gissat det? Hvad skulle han bli, han med sitt varma hjärta för de stumma varelserna, om icke djurläkare? Det blef han, men den dagen fick Polle ej upplefva. Han dog många år förut, hedrad och lycklig på gamla dar, saknad efter döden och begrafven i trädgården. På hans grafsten — han har verkligen en sådan — stå bara följande rader:

»Här gamle Polle sin hvila fann.
Du är ej trognare du än han.»

47. Jätten Kälve.

Kälve, en jätte.

Dofra, hans hustru.

Skådeplatsen är ett hvälfdt rum inuti en ättechög. Jätten, hans hustru och ett jättebarn sofva på hvar sin bänk.

Kälve (far upp ur sömnen). Hu! — hvad är det för ett ljud? Där hörs det igen. *Dofra*! Hör du inte? *Dofra*!!

Dofra (omornad, gnuggar sig i ögonen). Hvad är det?

Kälve. Det är ett ljud, som stör mig; det gnisslar till så skarpt. När min flintyxa for emot berghällen, lät det inte hälften så svårt som detta. Hör! Hör du! Skär det inte i öronen?

Dofra. Det är något ofvanpå vårt tak. Skall jag gå och se efter hvad det är?

Kälve. Ja, gör det. (*Dofra* går.) Jag undrar just hur många solhvarf vi ha sofvit nu. Det är nog länge sedan jag fällde uroxarna med min klubba och flådde dem med stenknifven. Det var ett skönt lif. Men sedan de nya hvita bjäll-korna började skaka sina bjällror, så att hela luften dallrade, har det aldrig varit trefligt ofvan jord. Hit ner höras de inte. Det var heller inte ett sådant ljud denna gången; det var något annat. — Se, där är *Dofra*.

Dofra (kommer in; bär i förklädet en bonde med hans plog och oxar; visar det för jätten). Se, sådana kryp jag har hittat! Det var något i det här hvassa verktyget — ett slags plog skall det väl vara — som skrapade emot vårt tak och störde dig.

Kälfve. Hm, hm! Låt se!

Dofra. De här små dockorna skulle passa till leksaker åt lillan där. Skall jag väcka henne och låta henne få dem?

Kälfve (tar försiktigt och fingrar på plogen). Gör inte det! Så hvass, så hvass är den här eggen, som jag aldrig känt något förr.

Den här lilla leksaken, du, skall mjuka upp den hårda jorden tio gånger bättre än vår stora tråplog. Kornet skall gro och växa bra i sådan jord. De här dockorna,

som jag kunde krama till mos med ena handen, förmå där ute mer, än vi förmådde. De skola taga vår plats och behålla den. Bäst att vi sofva, ty vår tid är förbi. Bär ut alltsammans, men försiktigt!

Och kanske är bäst som nu det gått,
om rätt jag allt förstått:
stort eller smått
är lika godt,
om sin plats det fyller blott.

48. Gästum blindes gåtor.

Heidrek hette en konung i Götaland. Han hade gjort det löfte, att hvar och en, som hade brutit honom emot och sedan fölle i hans våld, skulle dömas af konungens tolf vise män eller ock gifva konungen gåtor att gissa; kunde Heidrek icke tyda dem alla, skulle den brottslige vara löst från sin skuld, men annars lida sitt straff efter de vises dom. Men aldrig hade kommit en man så klyftig, att ej konungen gissat alla hans gåtor.

En man hette Gästum blinde. Han hade svårt förbrutit sig emot Heidrek. Konungen sände bud och stämde honom inför de vises dom. Gästum blinde räddes att fara till Heidrek, ty konungen var grym, svekfull och illa beryktad. Han offrade till Oden och bad om hjälp. Samma dag kom en främmande man, högväxt och enögd, och erbjöd sig att fara i Gästum blindes ställe. Och så är sagdt, att när den främmande kom till konungens gård, tycktes han alla vara den rätte Gästum blinde, det han ock sade sig vara. Han begärde att få gifva konungen gåtor att gissa. Heidrek svarade ja, och gåtostriden började:

Gästum blinde. Hemifrån for jag och såg på vägen vägar: väg under, väg ofvanför, vägar öfver alla vägar. Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: du for öfver en bro, fisken sam under, fågeln flög öfver, det var vägar öfver vägar.

Gästum blinde. Hvilka äro de kvinnor, som gå fram tillsammans, djärfva liksom deras fader — de hafva dragit ofärd öfver mången man, därför måste enhvar frukta dem? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: det är vågorna, det stormiga hafvets döttrar.

Gästum blinde. Hvilka äro de flockar, som fara öfver land — hvit sköld bära de om hösten, men svart om sommaren? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Dina gåtor försämras, Gästum blinde; snart har du väl inga kvar. Lätt att gissa var denna gåta: det är skogsripor, som äro svarta om sommaren och hvita om vintern. — Vill du nu underkasta dig de vises dom?

Gästum blinde. Det vill jag icke; än vill jag försöka med flere gåtor. Hvad var det för ett djur jag såg vid konungens portar — det hade åtta fötter och bar sina knän högre än kroppen? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Det var en spindel.

Gästum blinde.

Hvem är den mörke, som far öfver marken — han sväljer skog och sjö, fruktar vinden, men icke människor; han går emot solen och skymmer henne? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. God är din gåta, men gissad är hon: det är dimman; hon skymmer bort solen, och ingen människa fördrifver henne, utan vinden allena.

Gästum blinde. Hvilka äro de två, som hafva tio fötter, tre ögon och en svans? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Heidrek. Det är Oden och Sleipner, som han rider på.

Gästum blinde. Säg mig då, Heidrek, konung, eftersom du är visare än alla andra: hvad hviskade Oden i Balders öra, då han lades på bälet? Heidrek, konung, gissar du min gåta?

Snart uppstod ett lifligt samspråk mellan de båda ridande, och gossen var rask i sina svar och ganska förständig för sina år. Först talades om skolan och prästen, till slut om kronofogden. »Jo, det är en vacker en, må I

tro», sade gossen med bedröflig ton, »han kör mor från hemmanet i höst, för det hon blef så fattig under kriget, att hon inte mäktade sätta upp häst och mundering, såsom fogden ville. Kungen svarade intet härpå, men tänkte så mycket mer.

Efter en stunds tystnad hade gossen glömt sin sorg och började ett muntert samtal med den okände resande.

»Kan I gissa hvad jag har fått till frukost i dag?»
frågade gossen med belåten min.

»Å, du har väl fått smörgås och grynvälling», svarade kungen.

»Nej, bättre upp!» sade gossen.

»Så har du väl fått korf och palt», sade kungen.

»Nej, bättre upp!»

Kungen gissade på grisstek, sötost och allahanda goda saker, men alltjämt svarade gossen, stolt öfver sin hemlighet: »Nej, bättre upp!»

Slutligen sade kungen: »Du har väl då fått fläskpannkaka?»

»Jo, ditåt lutar det», sade gossen förnöjd.

»Nu är det din tur att gissa», sade kungen, »kan du gissa hvem jag är?»

»I är väl korporal, kan jag tro», sade gossen.

»Nej, bättre upp!» sade kungen.

»Kanske ryttmästare?»

»Nej, bättre upp.»

Gossen gissade ända upp till general, men svaret blef alltid: »Bättre upp!»

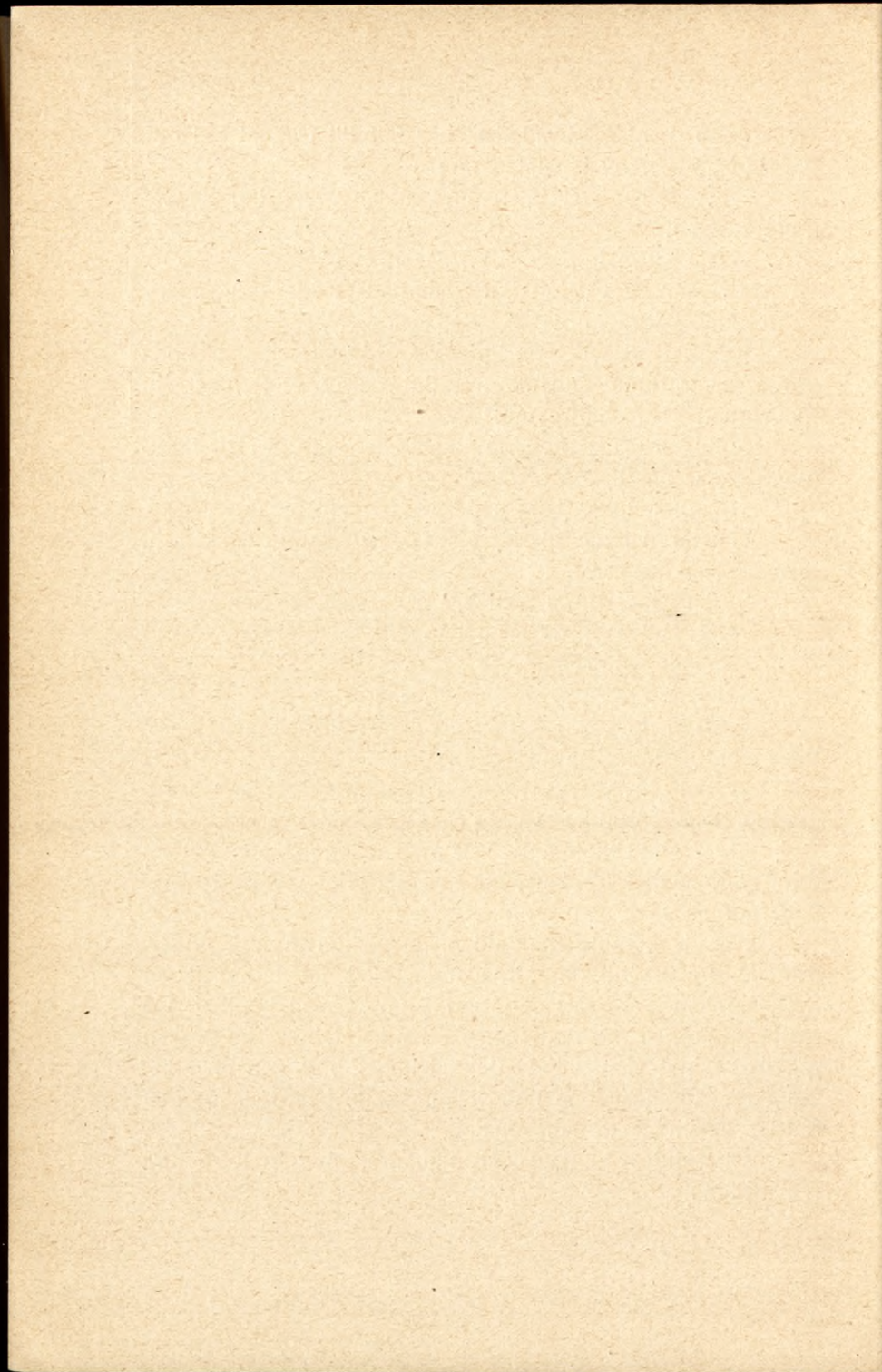
»I må väl aldrig vara själfve kungen heller?» utropade gossen förundrad.

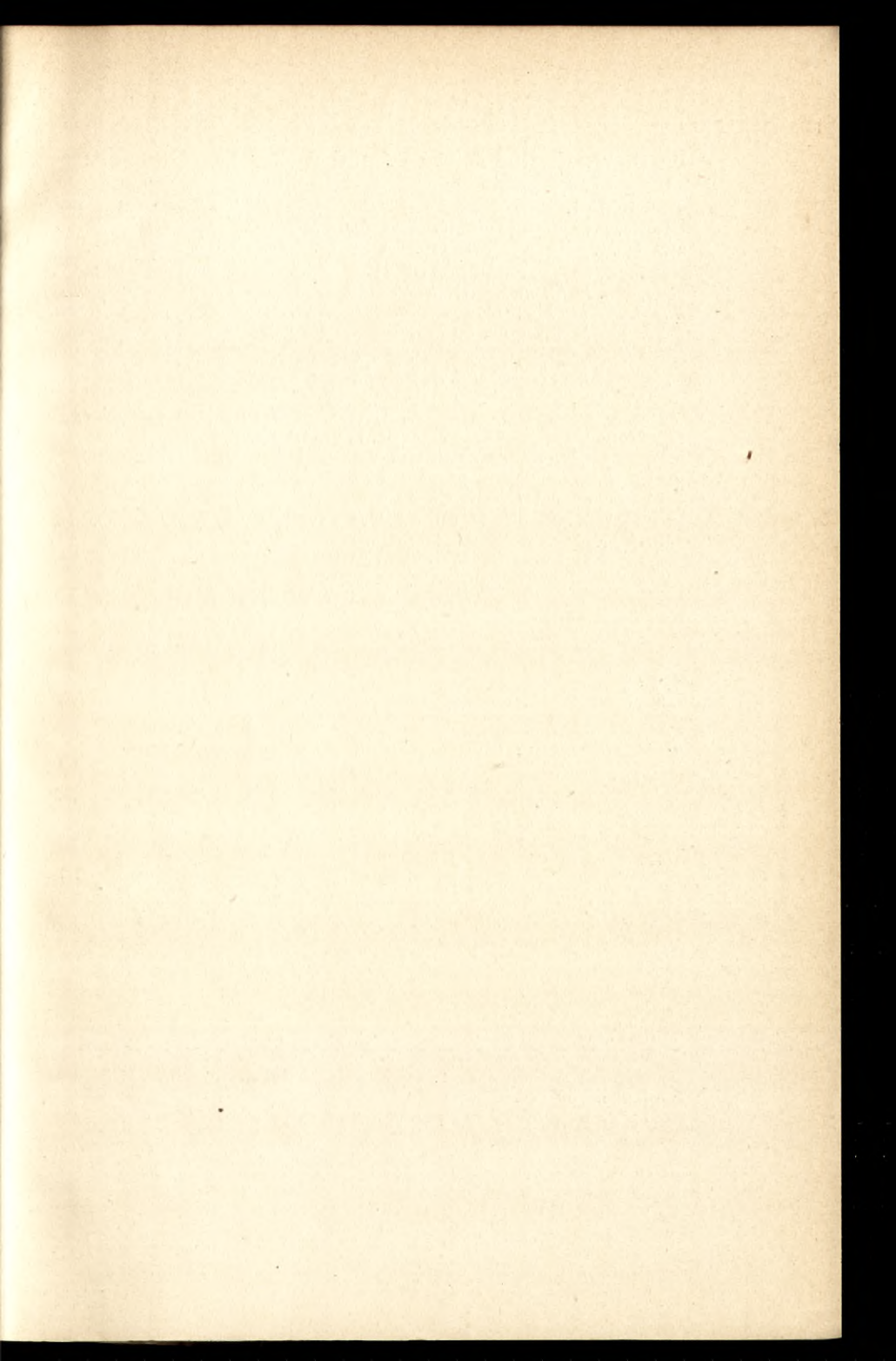
»Jo, ditåt lutar det!» svarade kungen, och gossen blef tyst, ty han fruktade, att han varit för mycket friskspråkig mot en så hög person.

När de kommo fram till nästa gästgifvargård, under rättade sig kungen om förhållandet med den fattiga änkan och fann allt vara rätt och sant, som gossen berättat. Då satte konungen sig ned och skref ett gåfvobref till gossen på hemmanet samt sände det till landshöfdingen med befallning, att häst och mundering skulle bekostas för den fattiga änkan af kronans medel.

Så skildes kungen och skjutsgossen från hvarandra väl belåtna.

På C. W. K. GLEERUPS i Lund förlag ha utkommit:

Erik Sjöblad, den svenske Robinson, af N. Juel-Hansen. Svensk autoriserad upplaga utgifven af *D:r Nils Larsson*. Med många illustrationer. Nedsatt pris inb. från 3 kr. 50 öre till 1 kr. 50 öre.

På stepperna. Fortsättning till »Erik Sjöblad, Den Svenske Robinson», af *N. Juel-Hansen*. Svensk autoriserad upplaga, utgifven af *D:r Nils Larsson*. Med många illustrationer. Nedsatt pris inb. från 2 kr. 50 öre till 1 kr. 50 öre.

»Denne författares förmåga att skriva för ungdomen är noggsamt känd. Den ungdom, som med intresse läst Erik Sjöblad, skall säkerligen äfven finna sig road af denna fortsättning med dess äfventyr och spännande situationer.» — En god och lärorik ungdomsbok. —»

Bröderna Grimms Folksagor. Öfvers. af *Disa Törnqvist*. Med färgtrycksbilder efter akvareller af *Thekla Brauer*. Första samlingen med 23 sagor, *Andra samlingen* med 25 sagor, inbundna i klotband med färgtrycksbild å pärmen å 1 kr. Båda samlingarne finnas äfven afdelade i 7 häften å 25 öre.

Apan som ingen kunde döda. Två berättelser af *Henry Drummond*. Inb. 1 kr.

»— Vi tro att äfven Sveriges yngsta ått skall ha genomroligt åt de äfventyr och de puts, som den högst märkliga apan spelar höga och låga. Treffliga illustrationer förekomma i mängd. *Det är en riktigt rolig bok* — äfven för gammalt, surmulet folk. Låt ett af Edra barn läsa den högt och sök så hålla Er för skratt! —»

»Sällan finner man en bättre komponerad och bättre skrifen berättelse för barn och ungdom, kanske också för gammalt folk, än dessa två om de odödliga aporna Skälma och Klubb, som, när det kommer till kritan, nog voro en och samma.»

(Svensk Läraretidning).
(Göteborgs Posten).

Bilder från skolan och lifvet, tecknade af *H. af Trolle*. 2 kr.

Bland öarne och skären. Berättelser från Blekings skärgård af *H. af Trolle*. 1 kr. 75 öre.

»Det kan icke bestridas att genom hans pennas alster går en fläkt af friskhet och originalitet, synnerligen då han tecknar *sjömanslifvet på hafvet*, som i hög grad göra dem förtjänta att läsas. Särdeles för *uppväxande unga* äro Trolles arbeten, med deras rikedom på äfventyr till lands och sjös, en både *passande och anslående läsning.*»

Barndomslif på 40-talet. Sannsagor till julläsning för små och stora barn af *C. N.* Pris 1 kr. 50 öre.

Eggelings sångbok för ungdomsskolor, läroverk och hem, innehållande 350 en-, två- och trestämmiga svenska, norska och danska sånger. 5:te omarbetade och tillökta upplagan. Redigerad af *M. H.* Pris inb. 1 kr. 60 öre.

»I sitt nu föreliggande skick torde denna sångbok, såväl hvad text som musik vidkommer, vara en af våra bästa för sitt ändamål och därför förtjänt af alla skol- och upplysningsvänners beaktande. Uti denna rika samling finna vi ej blott gamla kända och kära sånger utan äfven många nya, hvilkas bekantskap är värd att göra. Sångbokens utstyrsel är vacker, formatet bekämt och priset synnerligen billigt.»

(Sv. Läraretidning).

Nordiska fosterlandssånger, en-, två- och trestämmiga svenska, norska och danska sånger. Särtryck ur Eggelings sångbok, femte upplagan. 50 öre.

Sånger ur Ambrosius Läsebok för Småskolan med ackompanjemang af *Piano* eller *Orgel*. Inb. 60 öre.

»En liten nätt bok, som i god och öfversiktlig uppställning innehåller ett *lätt och frestligt* arrangeradt ackompanjemang till melodierna öfver småskoleläsebokens sånger.»

(Ny Eckt. Tidn.).